

**Raport z II etapu badań
wybranych grup społecznych Miasta Nowy Sącz
zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.**

Badanie osób powyżej 50 roku życia z wykluczeniem emerytów.

Spis treści

1.	Opis projektu	5
1.1	Cel projektu.....	5
1.2	Metoda badania	6
1.3	Opis próby.....	6
2	Streszczenie	9
3	Opis wyników badania	12
3.1	Charakterystyka społeczno-ekonomiczna badanych osób	12
3.2	Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne powodujące zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem czynników wymienionych w raporcie (między innymi problem uzależnień).....	18
3.2.1	Stan uzależnienia poszczególnymi używkami:.....	18
3.2.2	Problemy interpersonalne oraz dysfunkcje.....	25
3.2.3	Ubóstwo:	26
3.2.4	Kwalifikacje zawodowe	28
3.2.5	Wykluczenie systemowe, zewnętrzne:	30
3.3	Stan poczucia wykluczenia, elementy samooceny własnej sytuacji na rynku pracy	31
3.4	Identyfikacje barier wewnętrznych i zewnętrznych powodujących zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy.....	33
3.5	Dotychczasowe doświadczenia zawodowe i plany zawodowe na przyszłość z uwzględnieniem między innymi oceny dotychczasowego doświadczenia zawodowego, oceny posiadanych kwalifikacji , aspiracji zawodowych, własnych wniosków i spostrzeżeń osób badanych	36
3.5.1	Doświadczenia zawodowe	36
3.5.2	Doświadczenia na rynku pracy	45
3.6	Problem pokoleniowego transmitowania biedy i bezrobocia, utrzymywania ze środków państwowych lub szarej strefy, rodzina i najbliższe środowisko, inne wskazania – obraz stylu życia poszczególnych grup społecznych	54
3.7	Katalog oczekiwanych form pomocy ułatwiających właściwe i pożądane funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy,	62
3.8	Poziom wiedzy o możliwościach czerpania pomocy.	64
4	Wnioski i rekomendacje	67
5	Aneks z tabelami	69
6	Aneks z kwestionariuszem.....	78

Spis tabel i wykresów

Tabela 1 Założona struktura próby	6
Tabela 2 Płeć.....	7
Tabela 3 Wiek	7
Tabela 4 Wykształcenie.....	8
Tabela 5 Stan cywilny.....	8
Tabela 6 Liczba osób w gospodarstwie domowym	13
Tabela 7 Dzieci w gospodarstwie domowym	13
Tabela 8 Wiek dzieci do lat 18-tu.....	13
Tabela 9 Grupa społeczno zawodowo	14
Tabela 10 Ocena sytuacji materialnej.....	14
Tabela 11 Dochody gospodarstwa domowego	15
Tabela 12 Posiadane dobra materialne	15
Tabela 13 Posiadane osobiście środki finansowe – miary tendencji centralnej	16
Tabela 14 Źródła utrzymania gospodarstwa domowego.....	17
Tabela 15 Uzależnienie od tytoniu	18
Tabela 16 Alkohol, spożycie kiedykolwiek w życiu	19
Tabela 17 Wypijanie większej ilości alkoholu.....	20
Tabela 18 Upijanie się	20
Tabela 19 Poziom uzależnienia alkoholem	21
Tabela 20 Zagrożenie alkoholizmem wśród najbliższych.....	21
Tabela 21 Znajomość narkotyków	22
Tabela 22 Stosowanie narkotyków	23
Tabela 23 Stosowanie narkotyków w czasie ostatniego miesiąca	23
Tabela 24 Problemy z narkotykami w otoczeniu badanych.....	24
Tabela 25 Ocena zdolności interpersonalnych.....	25
Tabela 26 Zdolności interpersonalne – ogólnie.....	25
Tabela 27 Ubóstwo materialne	26
Tabela 28 Przyczyna braku poszczególnych dóbr w gospodarstwie domowym	27
Tabela 29 Brak danego dobra w gospodarstwie domowym ze względów finansowych.....	27
Tabela 30 Dochody netto gospodarstwa domowego.....	28
Tabela 31 Ocena poziomu kwalifikacji zawodowych.....	28
Tabela 32 Chęć kontynuacji nauki	28
Tabela 33 Poziom kwalifikacji a chęć kontynuacji nauki.....	29
Tabela 34 Pobieranie zasiłków dla bezrobotnych przez rodziców	30
Tabela 35 Zasiłki społeczne pobierane przez rodziców	30
Tabela 36 Poczucie wykluczenia z rynku pracy	31
Tabela 37 Poczucie wykluczenia z rynku pracy – odpowiedzi zagregowane	32
Tabela 38 Czynniki wpływające niekorzystanie na znalezienie pracy.....	33
Tabela 39 Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wykluczenia z rynku pracy	34
Tabela 40 :Przyczyny pozostawania bez pracy	34
Tabela 41 Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wśród osób, które podawały przyczyny pozostawania bez pracy	34
Tabela 42 Utrudnienia w podjęciu pracy	35

Tabela 43 Liczba wykonywanych zawodów	36
Tabela 44 Zawód wykonywany.....	36
Tabela 45 Zawód wyuczony	37
Tabela 46 Powody wyboru zawodu	38
Tabela 47 Zawód wykonywany a wcześniejsze zainteresowania	39
Tabela 48 Uczestnictwo w szkoleniach	39
Tabela 49 Szkolenia, którymi są zainteresowani	40
Tabela 50 Możliwość odbycia stażu lub praktyki.....	40
Tabela 51 Udział w stażu lub praktyce	41
Tabela 52 Plany zawodowe	41
Tabela 53 W jakim zawodzie chcieliby pracować	42
Tabela 54 W ramach jakiej firmy?	43
Tabela 55 Ocena własnych kwalifikacji zawodowych	44
Tabela 56 Poziomy kwalifikacji zawodowych – samoocena.....	44
Tabela 57 Liczba pracodawców	45
Tabela 58 Forma zatrudnienia.....	45
Tabela 59 Praca w zawodzie obecnie	46
Tabela 60 Zakres godzin pracy w tygodniu	46
Tabela 61 Forma zatrudnienia obecnie.....	46
Tabela 62 Wykorzystanie kwalifikacji w pracy	47
Tabela 63 Stopień zagrożenia związany z utratą pracy.....	47
Tabela 64 Szanse na znalezienie pracy o podobnym charakterze.....	48
Tabela 65 Odsetek bezrobotnych	48
Tabela 66 Okres pozostawania bez pracy	49
Tabela 67 Chęć przekwalifikowania się.....	49
Tabela 68 Chęć podjęcia pracy we własnym zawodzie.....	50
Tabela 69 Chęć podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania	50
Tabela 70 Odrzucenie ofert pracy	51
Tabela 71 Powody nie podejmowania pracy.....	51
Tabela 72 Szacowanie szarej strefy - praca na czarno	51
Tabela 73 Podejmowanie pracy bez umowy.....	52
Tabela 74 Stosunek do zatrudniania bez umowy	52
Tabela 75 Minimalne wynagrodzenie zachęcające do podjęcia pracy	53
Tabela 76 Pobieranie zasiłków dla bezrobotnych przez rodziców	54
Tabela 77 Zasiłki społeczne pobierane przez rodziców	54
Tabela 78 Wykształcenie ojca	55
Tabela 79 Wykształcenie matki	55
Tabela 80 Pasja, hobby w wolnym czasie	56
Tabela 81 Kiedy ostatnio byli na wakacjach	57
Tabela 82 Czynniki warunkujące udane życie	58
Tabela 83 Aktywność społeczna	59
Tabela 84 Członkostwo w organizacjach, stowarzyszeniach itp.....	59
Tabela 85 Aktywność sportowa.....	60
Tabela 86 Dyscyplina aktywności sportowej.....	60
Tabela 87 Postawy wobec naruszania dobra wspólnego.....	61

Tabela 88 Oczekiwanie pomocy w poszukiwaniu pracy	62
Tabela 89 Forma tej pomocy	62
Tabela 90 Na co przeznaczyć środki pomocy finansowej	63
Tabela 91 Oczekiwanie innej pomocy niż finansowa.....	63
Tabela 92 Formy pomocy na terenie Nowego Sącza	64
Tabela 93 W jakiej organizacji szukaliby pomocy	65
Tabela 94 Źródła informacji o szkoleniach pomagających w podjęciu pracy.....	65
Tabela 95 Źródła informacji pomocne w poszukiwaniu pracy	66
Tabela 96 Zawód wykonywany - pełna lista.....	69
Tabela 97 Zawód wyuczony - pełna lista.....	70
Tabela 98 Szkolenia - pełna lista	71
Tabela 99 Zawód, który chcieliby wykonywać - pełna lista.....	72
Tabela 100 Hobby, pasja - pełna lista	74
Tabela 101 Ocena poszczególnych zachowań społecznych	75
Tabela 102 Formy pomocy na terenie Nowego Sącza - pełna lista	76
Tabela 103 W jakiej organizacji szukaliby pomocy przede wszystkim - pełna lista	77
Wykres 1 Liczba osób w gospodarstwie domowym	12
Wykres 2 Posiadane osobiście środki finansowe	16
Wykres 3 Minimalne wynagrodzenie zachęcające do podjęcia pracy.....	53

1. Opis projektu

Niniejsze opracowanie, zawierające wyniki badania zrealizowanego wśród osób powyżej 50 roku życia z wykluczeniem emerytów zamieszkujących miasto Nowy Sącz, powstało w wyniku umowy zawartej w dniu 30 września 2009 roku pomiędzy Urzędem Miasta Nowy Sącz a BBS Obserwator na potrzeby Sądeckiego Urzędu Pracy. Opis badania odnosi się do realizacji jednego z trzech wyróżnionych w umowie badań.

Autorzy opracowania: Dariusz Jacek Socała i Przemysław Budziło.

1.1 Cel projektu

Wyniki badania przede wszystkim zawierają szczegółową charakterystykę badanej grup i posłużą pogłębieniu wiedzy na temat charakterystycznych problemów badanych oraz dadzą podstawę do podejmowania działań przez różne instytucje mających na celu zmniejszenie zagrożenia zjawiskiem wykluczenia społecznego i wykluczenia z rynku pracy – w tym działań aktywizujących i możliwości wdrażania ukierunkowanych programów na rzecz tych osób.

W szczególności przedmiotem badania było:

- charakterystyka społeczno-ekonomiczna osób badanych w tej grupie
- czynniki zewnętrzne i wewnętrzne powodujące zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem czynników wymienionych w raporcie, a mianowicie: problem uzależnień, wybór zawodu, mobilność, niechęć do odbywania staży, zarobki, środowisko społeczne.
- stan poczucia wykluczenia, elementy samooceny własnej sytuacji na rynku pracy
- dotychczasowe doświadczenia zawodowe i plany zawodowe na przyszłość z uwzględnieniem między innymi oceny dotychczasowego doświadczenia zawodowego, oceny posiadanych kwalifikacji, aspiracji zawodowych, własnych wniosków i spostrzeżeń osób badanych
- identyfikacje barier wewnętrznych i zewnętrznych powodujących zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy
- problem pokoleniowego transmitowania biedy i bezrobocia, utrzymywania ze środków państwowych lub szarej strefy, rodzina i najbliższe środowisko – obraz stylu życia
- katalog oczekiwanych form pomocy ułatwiających właściwe i pożądane funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy,
- poziom wiedzy o możliwościach czerpania pomocy.

1.2 Metoda badania

Badania zrealizowano metodą bezpośrednich wywiadów kwestionariuszowych z osobami, które ukończyły 50 lat życia i nie posiadają stałego źródła dochodów. Próba tych osób ma charakter kwotowy ze względu na wiek i płeć badanych. Aby zapewnić lepszą reprezentatywność badania zdecydowano się rekrutować badanych równomiernie w trzech regionach miasta Nowy Sącz.

Próba ma charakter kwotowy dzięki wyróżnieniu kryterium wieku i płci respondentów. Założoną strukturę tych parametrów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Założona struktura próby

Struktura próby 50+	Kobiety	Mężczyźni	RAZEM
50 - 59 lat	25	25	50
60 lat i więcej	25	25	50
RAZEM	50	50	100

Łącznie próba wśród osób z próby 50+ bez stałego źródła dochodu wyniosła 100 osób.

Badania przeprowadzono w dniach od 30 października 2009 do 26 listopada 2009 roku.

1.3 Opis próby

Łącznie udało się zrealizować **100** wywiadów wśród osób, które ukończyły 50 lat i nie posiadają stałego źródła dochodu. Zgodnie z założeniami połowę badanej próby stanowiły kobiety. Struktura wieku została również zachowana z założeniami, że połowę stanowią osoby w wieku 50-59 lat.

Wśród badanych w wieku powyżej 50-ciu lat, którzy nie posiadają stałego źródła dochodu połowę stanowią osoby z wykształceniem niższym niż średnie (52%), a tylko 4% posiada wykształcenie wyższe.

Stan cywilny większości badanych to związek małżeński (76%), co dziesiąty badany jest wdowcem lub wdową (11%), a 9% to osoby rozwiedzione lub w separacji.

Tabela 2 Płeć

Zaznacz płeć respondenta	N	%
Kobieta	50	50,0%
Mężczyzna	50	50,0%
Ogółem	100	100,0%

Tabela 3 Wiek

W jakim jest Pan(i) wieku?	N	%
50	9	9,0%
51	9	9,0%
52	9	9,0%
53	7	7,0%
54	5	5,0%
55	3	3,0%
56	2	2,0%
57	4	4,0%
59	2	2,0%
60	9	9,0%
61	15	15,0%
62	13	13,0%
63	8	8,0%
64	4	4,0%
65	1	1,0%
Ogółem	100	100,0%

Do jakiej grupy wiekowej Pan(i) się zalicza?	N	%
Od 50 do 59 lat	49	49,0%
Powyżej 60 lat	51	51,0%
Ogółem	100	100,0%

Tabela 4 Wykształcenie

Jakie posiada Pan(i) wykształcenie?	N	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	8	8,1%
Zasadnicze zawodowe	38	38,4%
Niepełne średnie	6	6,1%
Średnie	38	38,4%
Pomaturalne, licencjat	3	3,0%
Studia wyższe niepełne	2	2,0%
Wyższe	4	4,0%
Ogółem	99	100,0%

Tabela 5 Stan cywilny

Jaki jest Pana(i) stan cywilny?	N	%
Kawaler / panna	2	2,0%
Żonaty / zamężna	74	75,5%
Rozwiedziony / rozwiedziona / separacja	9	9,2%
Wolny związek/ konkubinat	2	2,0%
Wdowa / wdowiec	11	11,2%
Ogółem	98	100,0%

2 Streszczenie

Niniejsze opracowanie zawiera wyniki badania, które zostało zrealizowane wśród osób zamieszkujących miasto Nowy Sącz, którzy ukończyli 50 roku życia oraz są bez stałego źródła dochodu. Badania przeprowadzono w dniach od 30 października 2009 do 26 listopada 2009 roku.

Sytuacja materialna badanych jest bardzo trudna, zdecydowana większość badanych ocenia sytuację materialną swojej rodziny jako złą lub średnio znośną (87%), zaledwie 13% badanych ocenia ją w większości jako raczej dobrą. Trudną sytuację materialną tej grupy badanych osób potwierdzają deklaracje co do kwoty, którą mogą dysponować w miesiącu. Co druga badana osoba dysponuje maksymalnie kwotą 600 zł.

37% badanych wskazało, że we ich gospodarstwie domowym pobierane są zasiłki socjalne, a w przypadku 30% zasiłki dla bezrobotnych.

Wykluczenie z rynku pracy spowodowane uzależnieniem może objąć grupę: 32% badanych, która jest uzależniona tytoniem, 13% uzależnionych alkoholem oraz od 7% do 9% uzależnionych od innych środków psychoaktywnych.

Za osoby silnie uzależnione od tytoniu można uznać te, które wypalają codziennie minimum sześć papierosów. W badanej populacji osoby te stanowią 32% badanych.

Alkohol jest najpoważniejszym zagrożeniem rodzącym wykluczenie z rynku pracy w tej grupie badanych osób. Większość badanych (65%) doświadczyła już sytuacji upicia się. W czasie ostatniego miesiąca co piąty badany upił się minimum raz (22%). Wśród badanych osób w wieku 50-65 lat nie posiadających zarobkowego źródła dochodu osoby uzależnione stanowią grupę 13% badanych. Natomiast osoby **zagrożone uzależnieniem stanowią aż 61%** badanych.

Zagrożenie używkami odurzającymi w tej populacji badanej jest niewielkie. Spośród siedmiu osób, które przyznały się wcześniej do stosowania środków odurzających, cztery z nich stosowały środki przeciwbólowe lub środki uspokajające, a trzy przyznały się do zastosowania jednego z trzech najpopularniejszych narkotyków, to jest substancji wziewnych, haszyszu oraz amfetaminy w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie.

Wykluczenie z rynku pracy spowodowane dysfunkcją interpersonalną może objąć 18% badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła zarobkowania, to znaczy osoby te mają pewne trudności w relacjach międzyludzkich co sprawia, że jest im trudniej załatwiać wszelkie sprawy i walczyć o swoje.

Wykluczenie z rynku pracy spowodowane ubóstwem może dotyczyć 54% badanych z gospodarstw domowych, których łączny dochód nie przekracza 1500 zł. Dla porównania tak zwany wskaźnik ubóstwa materialnego liczony dla całego województwa Małopolskiego w roku 2007 wynosił 14%.

Wykluczenie z rynku pracy spowodowane niskimi kwalifikacjami może dotyczyć 15% badanych. Badani, którzy nisko ocenili swoje kwalifikacje nie mają zamiaru tego stanu zmieniać, nie chcą po prostu kontynuować nauki. Z drugiej strony oceniający wysoko swoje kwalifikacje, chcą się stale doskonalić stąd gdyby mieli tylko możliwości to chcieliby kontynuować naukę. Wynik ten powinien uświadomić decydentom, że najistotniejszą kwestią jest szkolenie i motywowanie do kontynuacji procesu edukacyjnego głównie wśród osób, które tego nie chcą, nie czują się na siłach lub nie mają na to środków finansowych.

Wykluczenie z rynku pracy spowodowane systemowymi czynnikami zewnętrznymi może dotyczyć grupy od 1% do 7% badanych. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że wskaźnik ten jest obciążony bardzo dużym błędem spowodowany brakiem pamięci części badanych o bardzo odległych wydarzeniach. Aż 46% respondentów nie potrafiło sobie przypomnieć czy ich rodzice pobierali zasiłki dla bezrobotnych.

Poczucie wykluczenia z rynku pracy deklaruje 40% badanych. Taka grupa badanych twierdzi, że nie ma żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z kwalifikacjami oraz że podjęliby się każdej pracy byle była dobrze płatna.

Najsilniej na trudności w znalezieniu pracy wpływa brak satysfakcjonującego wynagrodzenia, a także w dalszej kolejności sytuacja gospodarcza w kraju, choroba lub niepełnosprawność, brak odpowiednich kwalifikacji i brak miejsc pracy w danym zawodzie. Co czwarty badany zwracał uwagę na element choroba lub niepełnosprawność jako czynnik najsilniej wpływający na trudności w znalezieniu pracy. Ten element jest kluczowym dla tej grupy badanych, co znajduje swoje odzwierciedlenie w niechęci badanych do poszukiwania pracy w dużej odległości od miejsca zamieszkania.

Czynniki wpływające na proces poszukiwania pracy podzielono na czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, okazało się, że wewnętrzne zdecydowanie przeważają. 92% badanych wskazywało któryś z czynników wewnętrznych podczas gdy wskazania na czynniki zewnętrzne deklarowało 56% badanych.

Przyczyny dalszego pozostawania bez pracy to brak miejsc pracy w odpowiednim zawodzie (39%) oraz w co piątym przypadku choroba lub niepełnosprawność (22%). Istotnymi dla badanych kwestiami, które utrudniają podjęcie przez badanych pracy jest brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania oraz brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (po 20% odpowiedzi).

Doświadczenia zawodowe wśród badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu obejmują w co drugim przypadku wykonywanie w czasie swojego życia co najmniej dwóch zawodów. 68% badanych nie wskazała zawodu wykonywanego, gdyż obecnie nie pracuje. Wśród pozostałych badanych najpopularniejszym zawodem wykonywanym jest sprzedawca, opiekunka (opiekun) dzieci lub osób starszych oraz sprzątaczką.

Doświadczenie zatrudnienia jest bardzo intensywne wśród badanych, w czasie swoje życia doświadczyli zatrudnienia u minimum czterech pracodawców, maksymalnie dziesięciu. Wśród badanych znaleźli się reprezentanci wszystkich możliwych form zatrudnienia. Prawie wszyscy badani doświadczyli zatrudnienia w oparciu o umowę na czas określony (90%) oraz w oparciu o umowę na czas nieokreślony (89%). 63% badanych pracowała kiedyś na umowę o dzieło lub umowę zlecenie, a tylko 7% prowadziła indywidualną działalność gospodarczą.

Natomiast **prawie połowa badanych** (47%) doświadczyła też nielegalnej formy zatrudnienia – bez żadnej umowy.

Odsetek bezrobotnych wśród badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu wynosi 51%.

Problem pokoleniowego transmitowania biedy oraz zagrożenia wykluczeniem z rynku pracy dotyczyć może co najmniej 7% badanych.

Oczekiwanie wsparcia w procesie poszukiwania pracy deklaruje 44% badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu. Co czwarty wśród badanych nie potrafi określić jednoznacznie swoich oczekiwań. Osoby oczekujące wsparcia w trakcie poszukiwania pracy chciałby aby ta pomoc polegała na znalezieniu konkretnej oferty pracy (51%) lub wsparciu finansowym (38%).

Ewentualna pomoc finansowa, której niektórzy badani oczekują przeznaczona byłaby przez większość na wyżywienie i wyposażenie mieszkania (odpowiednio 38% i 22%). Te deklaracje to kolejny wskaźnik bardzo trudnej materialnej sytuacji badanych i ich gospodarstw domowych. Zaledwie 19% badanych przeznaczyłoby ewentualne dofinansowanie na dodatkowe szkolenia lub przekwalifikowanie zawodowe.

Znajomość organizacji niosących pomoc społeczną w Nowym Sączu jest bardzo wysoka. 84% badanych przynajmniej słyszała o różnych formach pomocy społecznej jakie są dostępne na terenie Nowego Sącza. Badani najczęściej słyszeli o takich formach pomocy społecznej w mieście Nowy Sącz jak MOPS, Caritas oraz dom Brata Alberta. Gdyby badani znaleźli się w trudnej życiowej sytuacji to większość poszukiwaliby pomocy w ośrodku pomocy społecznej lub MOPSie (33%), a 19% swoje kroki skierowałoby do Caritasu.

3 Opis wyników badania

3.1 Charakterystyka społeczno-ekonomiczna badanych osób

Badani w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu zamieszkują gospodarstwa domowe złożone najczęściej z 2 osób (32%). Połowa badanych mieszka w gospodarstwach domowych liczących maksymalnie 3 członków, podczas gdy druga część badanej populacji zamieszkuje gospodarstwa liczniejsze niż 3. Co dziesiąty badany w tej grupie zamieszkuje w gospodarstwach domowych 5-cio osobowych.

Wykres 1 Liczba osób w gospodarstwie domowym

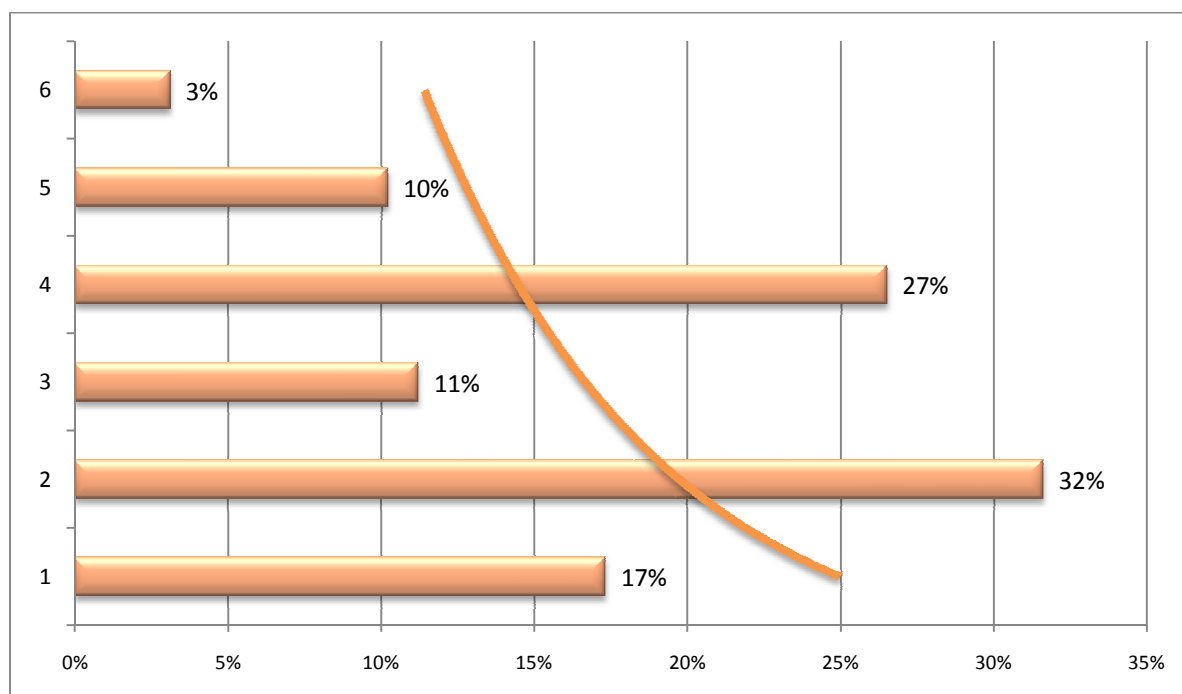

Tabela 6 Liczba osób w gospodarstwie domowym

Ile osób (łącznie z Panem/nią) liczy Pana(i) gospodarstwo domowe?	N ważnych	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Odchylenie standardowe
	98	3	3	1	6	1

W większości gospodarstw domowych nie ma już dzieci w wieku do 18 lat (84%) jednak wśród 16% badanych wystąpiły takie przypadki.

Tabela 7 Dzieci w gospodarstwie domowym

Czy w gospodarstwie domowy są dzieci w wieku do 18 lat	N	%
Nie	83	83,8%
Tak	16	16,2%
Ogółem	99	100,0%

Osoby, które wskazały, że w ich gospodarstwie domowym są dzieci do lat 18-tu zostały poproszone o doprecyzowanie w jakim wieku są one. W kilku przypadkach zdarzyło się, że dzieci te są w wieku poniżej 6-ciu lat jednak większość to młodzież w wieku 15-18 lat

Tabela 8 Wiek dzieci do lat 18-tu

	W jakim wieku są dzieci? Pierwsze dziecko		W jakim wieku są dzieci? Drugie dziecko	
	N	%	N	%
2	1	6,3%	0	,0%
5	2	12,5%	0	,0%
6	1	6,3%	0	,0%
9	0	,0%	1	16,7%
12	1	6,3%	0	,0%
15	2	12,5%	0	,0%
16	6	37,5%	0	,0%
17	2	12,5%	4	66,7%
18	1	6,3%	1	16,7%
Ogółem	16	100,0%	6	100,0%

Najliczniejszą grupę społeczno zawodową wśród badanych stanowią robotnicy wykwalifikowani (39%), kolejna grupa to sprzedawcy, pracownicy usług (14%) oraz dalej robotnicy niewykwalifikowani (11%).

8% wśród badanych stanowią osoby wykonujące prace nie zarobkowe, czyli zajmujące się domem i dziećmi.

Tabela 9 Grupa społeczno zawodowo

Do jakiej grupy społeczno-zawodowej Pan(i) należy?	N	%
robotnik wykwalifikowany	37	37,8%
Inna grupa społeczno-zawodowa	14	14,3%
sprzedawca, pracownik usług	14	14,3%
robotnik niewykwalifikowany	11	11,2%
pracownik administracyjno-biurowy	10	10,2%
zajmuję się dziećmi i domem	8	8,2%
urzędnik państwowy (nauczyciel, służba zdrowia)	2	2,0%
kierownicze stanowisko, menadżer, specjalista z wyższym wykształceniem	2	2,0%
Ogółem	98	100,0%

Ocena sytuacji materialnej badanych osób w wieku 50-65 lat jest bardzo pesymistyczna. Zdecydowana większość badanych ocenia sytuację materialną swojej rodziny jako złą lub średnio znośną (87%), zaledwie 13% badanych ocenia ją w większości jako raczej dobrą.

Tabela 10 Ocena sytuacji materialnej

Jak Pan(i) ocenia sytuację materialną swojej rodziny?	N	%
Powodzi nam się bardzo dobrze	1	1,0%
Powodzi nam się raczej dobrze	12	12,0%
Powodzi nam się znośnie, średnio	45	45,0%
Powodzi nam się raczej źle	32	32,0%
Powodzi nam się bardzo źle, jestem w ciężkiej sytuacji materialnej	10	10,0%
Ogółem	100	100,0%

Wśród badanych 18% nie potrafi odpowiedzieć na pytanie o łączne dochody gospodarstwa domowego, a 13% odmawia udzielenia odpowiedzi. 28% badanych w wieku 50 do 65 lat wskazuje, że łączne dochody gospodarstwa domowego to wartość netto do 1500 zł. Co uwzględniając średnią liczbę osób w gospodarstwie domowym (3) jest bardzo niewielką wartością. Co piąty badany deklaruje dochód gospodarstwa domowego na poziomie od 1500 zł do 3000 zł.

Tabela 11 Dochody gospodarstwa domowego

Ile wynoszą miesięczne, łączne dochody netto	N	%
Do 1000 zł	12	12,0%
1000 – 1500 zł	16	16,0%
1500 – 2000 zł	9	9,0%
2000 – 3000 zł	19	19,0%
3000 – 4000 zł	10	10,0%
4000 – 5000 zł	2	2,0%
powyżej 5000 zł	1	1,0%
odmowa odpowiedzi	13	13,0%
nie wiem	18	18,0%
Ogółem	100	100,0%

W celu pełniejszego zapoznania się z sytuacją ekonomiczną gospodarstw domowych badanych osób zadano pytanie o posiadane dobra materialne. Prawie wszystkie badane osoby mieszkają w gospodarstwach domowych, które wyposażone są w lodówkę, telewizor oraz pralkę automatyczną. (wskazania od 98,9% do 82,1%). W co drugim gospodarstwie domowym występuje komputer, a w przypadku 44% również Internet. Telefon stacjonarny w gospodarstwie domowym posiada zaledwie 41% badanych osób, jednak 72% posiada minimum jeden telefon komórkowy.

Tabela 12 Posiadane dobra materialne

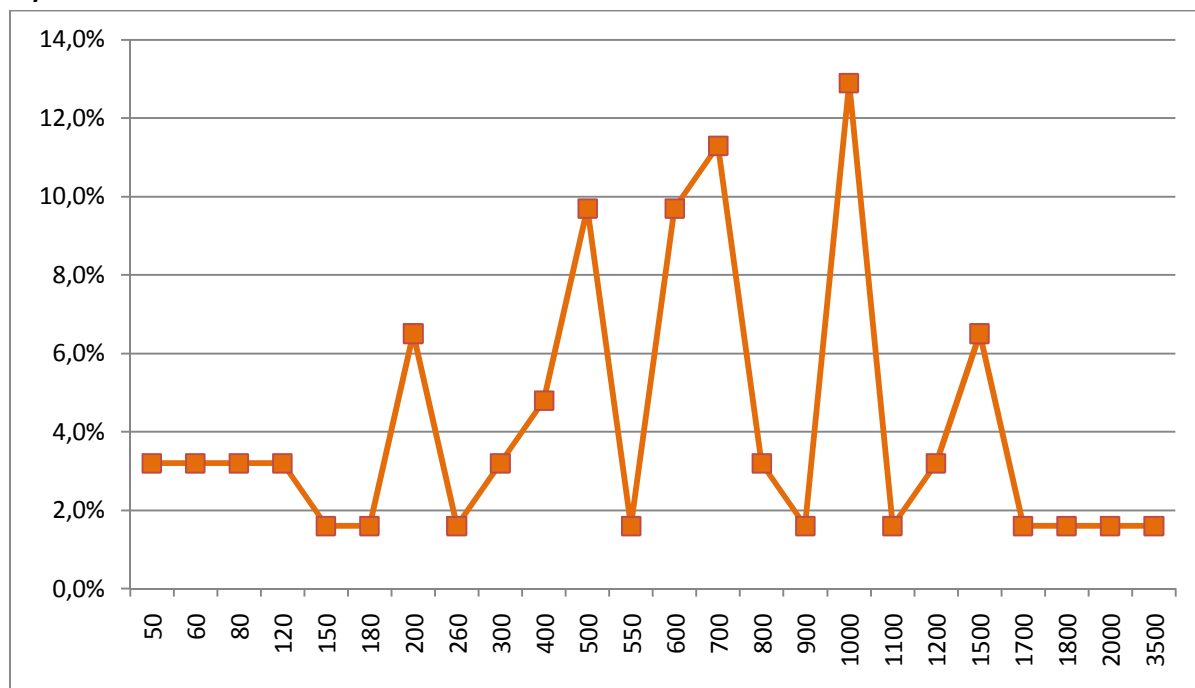
Które z wymienionych dóbr znajdują się na wyposażeniu Pan(i) gospodarstwa domowego?	N	%
Lodówka	94	98,9%
Telewizor	94	98,9%
Pralka automatyczna	78	82,1%
Telefon komórkowy	68	71,6%
Komputer	47	49,5%
Internet	42	44,2%
Telefon stacjonarny	39	41,1%
Kuchenka mikrofalowa	34	35,8%
Odtwarzacz DVD	30	31,6%
Samochód osobowy	28	29,5%
Antena satelitarna	25	26,3%
Motocykl	7	7,4%

Badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu zapytano o wielkość środków finansowych jakimi mogą **osobiście** dysponować w **czasie miesiąca**. Najlichniesza grupa osób wskazywała kwotę 1000 zł (dominanta). Co druga badana osoba dysponuje maksymalnie kwotą 600 zł, średnia wynosi 724 zł przy dość sporym odchyleniu standardowym. Wyniki te potwierdzają wcześniejsze obserwacje wskazujące, że co druga badana osoba jest w bardzo trudnej sytuacji finansowej.

Tabela 13 Posiadane osobiście środki finansowe – miary tendencji centralnej

Jaką kwotą pieniędzy dysponuje Pan(i) osobiście, średnio w miesiącu	N ważnych	Średnia	Mediana	Minimum	Maksimum	Odchylenie standardowe
	62	724	600	50	3500	594

Wykres 2 Posiadane osobiście środki finansowe

Badanych poproszono o stwierdzenie jakie są źródła utrzymania się ich gospodarstw domowych. Większość badanych deklarowała, że takim źródłem jest dorywcza praca zlecona – poniżej 35 godzin tygodniowo (59% badanych). Drugim ważnym źródłem dochodu gospodarstwa domowego są osoby zatrudnione w oparciu o umowę o pracę (55%), a trzecim niezarobkowe źródła dochodu tj. zasiłki społeczne (36% badanych).

30% badanych osób mieszka w gospodarstwach domowych, w których członkowie pobierają zasiłki dla bezrobotnych, a w 22% przypadków również emeryturę lub rentę.

Tabela 14 Źródła utrzymania gospodarstwa domowego

Proszę wskazać wszystkie źródła utrzymania Pana(i) gospodarstwa domowego?	Tak		Nie		Nie wiem		Ogółem	
	N	% z N ważnych w wierszu	N	% z N ważnych w wierszu	N	% z N ważnych w wierszu	N	% z N ważnych w wierszu
Staća praca	53	55,2%	43	44,8%	0	,0%	96	100,0%
Działalność gospodarcza	9	9,5%	86	90,5%	0	,0%	95	100,0%
Dorywcza praca zlecona – poniżej 35 godzin tygodniowo	57	58,8%	40	41,2%	0	,0%	97	100,0%
Emerytura lub renta	21	22,1%	74	77,9%	0	,0%	95	100,0%
Zasiłki dla bezrobotnych	29	30,2%	67	69,8%	0	,0%	96	100,0%
Zasiłki socjalne – publiczne i prywatne	35	36,8%	59	62,1%	1	1,1%	95	100,0%
Inne	14	15,1%	77	82,8%	2	2,2%	93	100,0%

3.2 Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne powodujące zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem czynników wymienionych w raporcie (między innymi problem uzależnień)

Zgodnie z opracowanym raportem z pierwszego etapu badania nad wykluczeniem z rynku pracy wśród mieszkańców Nowego Sącza ustalono, że czynniki powodujące zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy to przede wszystkim uzależnienia od środków psychoaktywnych, problemy interpersonalne oraz dysfunkcje, ubóstwo, poziom kwalifikacji zawodowych oraz wykluczenie systemowe. Poniżej opisujemy szczegółowo każdy z czynników w odniesieniu do populacji badanych osób w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu.

3.2.1 Stan uzależnienia poszczególnymi używkami:

W odniesieniu do stosowanych środków psychoaktywnych skupiliśmy się na następujących substancjach: tytoń, podstawowe rodzaje alkoholi (piwo, wino i wódka) oraz najpopularniejsze środki o działaniu narkotycznym. Określając poziom uzależnienia poszczególnymi środkami zastosowano tą samą metodę, z którą wykorzystuje się w badaniach młodzieży, a stosowaną w ramach ESPAD (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). Poniżej opisano poziom uzależnienia poszczególnymi środkami psychoaktywnymi w badanej populacji.

3.2.1.1 Tytoń:

Wśród badanych 61% to osoby nie palące. Za osoby silnie uzależnione od tytoniu można uznać te, które wypalają codziennie minimum sześć papierosów. W badanej populacji osoby te stanowią 32% badanych.

Tabela 15 Uzależnienie od tytoniu

Biorąc pod uwagę ostatnie 30 dni, ile średnio wypalał(a) Pan(i) papierosów w tym okresie?	N	%
nie palący	61	61,0%
sporadycznie palący (1 – 5 papierosów dziennie)	7	7,0%
uzależnieni palacze (6 i więcej papierosów dziennie)	32	32,0%
Ogółem	100	100,0%

3.2.1.2 Alkohol:

Poziom abstynencji alkoholowej wśród badanych wynosi tylko 8%.

Tabela 16 Alkohol, spożycie kiedykolwiek w życiu

Ile razy w życiu zdarzyło się Panu(i) w ogóle wypić jakiegokolwiek napój alkoholowy taki jak wino, piwo, wódka, drink alkoholowy, itp.?	N	%
nie pił nigdy	8	8,0%
pił jakiegokolwiek alkohol	92	92,0%
Ogółem	100	100,0%

Wśród badanych najpopularniejszy rodzaj alkoholu to piwo oraz wódka, co drugi badany deklaruje spożycie tych alkoholi w ostatnich 30 dniach na poziomie jeden do dziewięciu razy.

Proszę przypomnieć sobie ostatnie 30 dni. Ile razy, jeżeli w ogóle, pił(a) Pan(i) w tym okresie następujące rodzaje alkoholu: Piwo	N	%
0 razy	46	46,5%
od 1 do 9 razy	49	49,5%
10 razy i więcej	4	4,0%
Ogółem	99	100,0%
Proszę przypomnieć sobie ostatnie 30 dni. Ile razy, jeżeli w ogóle, pił(a) Pan(i) w tym okresie następujące rodzaje alkoholu: Wino	N	%
0 razy	59	60,2%
od 1 do 9 razy	35	35,7%
10 razy i więcej	4	4,1%
Ogółem	98	100,0%
Proszę przypomnieć sobie ostatnie 30 dni. Ile razy, jeżeli w ogóle, pił(a) Pan(i) w tym okresie następujące rodzaje alkoholu: Wódka	N	%
0 razy	47	47,0%
od 1 do 9 razy	52	52,0%
10 razy i więcej	1	1,0%
Ogółem	100	100,0%

Pomimo, że badani zadeklarowali wcześniej okazjonalne spożywanie alkoholu to jednak połowa badanych w czasie takiej konsumpcji spożywa co najmniej pięć standardowych objętości danego alkoholu (0,5l piwa, 50ml wódka etc.). W czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie 15% badanych konsumowało alkohol w ten sposób co najmniej trzy krotnie.

Tabela 17 Wypijanie większej ilości alkoholu

Ile razy zdarzyło się Panu(i) w czasie ostatnich 30 dni wypić pod rząd pięć i więcej drinków (przez „drink” rozumiemy kieliszek wódki 50ml, lampkę wina, półlitrowe piwo, drink alkoholowy, itd.)?	N	%
0 razy	49	49,5%
1-2 razy	35	35,4%
3 razy i więcej	15	15,2%
Ogółem	99	100,0%

Wśród badanych większość (65%) doświadczyła już sytuacji upicia się. W czasie ostatniego miesiąca co piąty badany upił się minimum raz (22%).

Tabela 18 Upijanie się

Ile razy zdarzyło się Panu(i) upić		N	%
w życiu w ogóle, do tej pory?	0 razy	35	35,0%
	1-2	14	14,0%
	3-5	17	17,0%
	6-9	7	7,0%
	10-19	8	8,0%
	20-39	5	5,0%
	40 i więcej	14	14,0%
	Ogółem	100	100,0%
w ciągu ostatnich 30 dni?	0 razy	78	78,0%
	1-2	16	16,0%
	3-5	5	5,0%
	6-9	1	1,0%
	Ogółem	100	100,0%

Na podstawie pytań o spożywanie poszczególnych rodzajów alkoholu w okresie ostatniego miesiąca oraz jednorazowego spożycia dużych ilości alkoholu tj. wypicie pod rząd pięć i więcej standardowych ilości alkoholu, a także wskazania doświadczenia nietrzeźwości alkoholowej opracowaliśmy pomiar poziomu uzależnienia alkoholowego. Za osoby uzależnione uznaliśmy te które: w czasie ostatniego miesiąca sięgały po dany alkohol częściej niż 10 razy oraz deklarowały, że w czasie ostatniego miesiąca zdarzyło się im co najmniej 3 razy wypić pod rząd pięć i więcej standardowych jednostek danego alkoholu (drinków, piw etc.)

Za osoby zagrożone uzależnieniem uznano osoby które: w czasie ostatniego miesiąca sięgały po dany alkohol kilka razy (od 1 do 9) oraz deklarowały, że w czasie ostatniego miesiąca zdarzyło się im się raz lub dwa razy wypić pod rząd pięć i więcej standardowych jednostek danego alkoholu (drinków, piw etc.).

Pozostałe osoby zdefiniowano jako nieuzależnione, czyli osoby które w czasie ostatniego miesiąca nie sięgały po alkohol.

Tabela 19 Poziom uzależnienia alkoholem

Poziom uzależnienia alkoholem	N	%
nieuzależniony	26	26,0%
uzależniony	13	13,0%
zagrożony uzależnieniem	61	61,0%
Ogółem	100	100,0%

Wśród badanych osób w wieku 50-65 lat nie posiadających zarobkowego źródła dochodu osoby uzależnione stanowią grupę 13% badanych. Natomiast osoby zagrożone uzależnieniem stanowią aż 61% badanych.

Uzupełnieniem informacji o uzależnieniu alkoholowym w badanej populacji są odpowiedzi na pytanie o problemy z alkoholem wśród najbliższego kręgu społecznego badanych. Aż 43% badanych stwierdziło, że wśród najbliższych znajomych lub w rodzinie są osoby, które ich zdaniem mają problem z alkoholem.

Tabela 20 Zagrożenie alkoholizmem wśród najbliższych

Czy ktoś z Pana(i) najbliższych znajomych lub rodziny ma problem z alkoholem?	N	%
Tak	43	43,0%
Nie	49	49,0%
Nie wiem	6	6,0%
Odmowa odpowiedzi	2	2,0%
Ogółem	100	100,0%

3.2.1.3 Narkotyki:

Badanie stosunku do środków narkotycznych ograniczono do najpopularniejszych narkotyków. Najczęściej znanym środkiem odurzającym wśród badanych jest kokaina wskazywana przez 76% badanych. W grupie około 65% badanych takimi środkami są amfetamina oraz środki przeciwbólowe. Na poziomie około 60% badanych znane są im takie środki jak haszysz lub marihuana oraz środki uspokajające lub nasenne.

W liście substancji odurzających podano nieistniejący preparat Relevin. Zadaniem tej sytuacji było określenie stopnia konfabulacji wśród badanych. Poziom ten jest zbliżony do innych badań w populacji dorosłych respondentów i wynosi 2%.

Tabela 21 Znajomość narkotyków

O których środkach odurzających słyszał(a) Pan(i)?	N	%
Kokaina	74	75,5%
Środki przeciwbólowe	64	65,3%
Amfetamina	63	64,3%
Środki uspokajające, i nasenne	60	61,2%
Haszysz, marihuana	59	60,2%
Polska heroina (kompot)	52	53,1%
Morfina	50	51,0%
Substancje wziewne np. rozpuszczalniki, kleje	50	51,0%
Heroina	49	50,0%
Grzyby halucynogenne	30	30,6%
LSD	22	22,4%
Środki anaboliczne (sterydy)	19	19,4%
Opium	18	18,4%
Ekstazy	14	14,3%
Crack	8	8,2%
Metadon	5	5,1%
Relevin	2	2,0%
GHB	1	1,0%

Tylko 7% wśród badanych deklaruje próbowanie któregoś z wcześniej wymienianych środków. Dla porównania wskaźnik ten w badaniu młodzieży w wieku 15-25 lat wynosił 33%.

Tabela 22 Stosowanie narkotyków

Czy próbował(a) Pan(i), któregoś z wymienionych w poprzednim pytaniu środków?	N	%
Tak	7	7,0%
Nie	93	93,0%
Ogółem	100	100,0%

Zagrożenie używkami odurzającymi w tej populacji badanej jest niewielkie. Spośród siedmiu osób, które przyznały się wcześniej do stosowania środków odurzających, cztery z nich stosowały środki przeciwbólowe lub środki uspokajające, a trzy przyznały się do zastosowania jednego z trzech najpopularniejszych narkotyków, to jest substancji wziewnych, haszyszu oraz amfetaminy w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie.

Tabela 23 Stosowanie narkotyków w czasie ostatniego miesiąca

Ile razy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu(i) używać wymienionych środków?	Ani razu		1 do 5 razy		6 i więcej razy		Ogółem	
		% z N		% z N		% z N		% z N
	N	wierszu	N	wierszu	N	wierszu	N	wierszu
Środki uspokajające, lub nasenne (bez wskazania lekarza)	3	60,0%	2	40,0%	0	,0%	5	100,0%
Środki przeciwbólowe (bez wskazań lekarza)	3	60,0%	1	20,0%	1	20,0%	5	100,0%
Substancje wziewne np: rozpuszczalniki, kleje	4	80,0%	1	20,0%	0	,0%	5	100,0%
Środki anaboliczne, sterydy	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Haszysz, marihuana"	5	83,3%	1	16,7%	0	,0%	6	100,0%
LSD	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Kokaina	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Amfetamina	5	83,3%	1	16,7%	0	,0%	6	100,0%
Ecstasy	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
GHB	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Relevin	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Grzyby halucynogenne	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%
Polska heroina (kompot)	5	100,0%	0	,0%	0	,0%	5	100,0%

9% badanych osób w wieku 50-65 lat deklarowała, że ktoś w najbliższym jej otoczeniu (znajomy lub ktoś w rodzinie) ma problem z narkotykami. Porównując wcześniejsze wyniki o stosowaniu środków narkotycznych z tą opinią można stwierdzić, że problem uzależnienia narkotykami wśród badanych może sięgać od 7 do 9%.

Tabela 24 Problemy z narkotykami w otoczeniu badanych

Czy ktoś z Pana(i) najbliższych znajomych lub rodziny ma problem z narkotykami?	N	%
Tak	9	9,0%
Nie	59	59,0%
Nie wiem	32	32,0%
Ogółem	100	100,0%

3.2.2 Problemy interpersonalne oraz dysfunkcje

W celu określenia problemów i barier psychicznych powodujących problemy interpersonalne poproszono badanych o wyrażenie swojej opinii w stosunku do trzech określeń: „łatwo nawiązuję kontakty z innymi osobami”, „jestem osobą cichą i ciężko mi walczyć o swoje” oraz „potrafię załatwić każdą sprawę”. Badani wyrażali swoje opinie na pięciopunktowej skali zgodności.

Poniżej prezentujemy pełne wyniki badania odnośnie do tej kwestii.

Tabela 25 Ocena zdolności interpersonalnych

Na ile zgadza się Pan(i) poszczególnymi sądami?	zdecydowanie się nie zgadzam		nie zgadzam się		ani się zgadzam ani się nie zgadzam		zgadzam się		zdecydowanie się zgadzam		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Łatwo nawiązuję kontakty z innymi osobami	4	4,1%	16	16,3%	36	36,7%	32	32,7%	10	10,2%	98	100,0%
Jestem osobą cichą i ciężko mi walczyć o swoje	14	14,1%	30	30,3%	37	37,4%	15	15,2%	3	3,0%	99	100,0%
Potrafię załatwić każdą sprawę	4	4,1%	23	23,5%	47	48,0%	16	16,3%	8	8,2%	98	100,0%

Powyższe szczegółowe wyniki połączyliśmy w jeden wskaźnik zdolności interpersonalnych grupujący badanych w trzech segmentach. Największą grupę (46%) stanowią osoby, które nie potrafią się jednoznacznie określić. 36% badanych stwierdzało, że są raczej otwarci, to znaczy oceniali się jako ktoś, kto łatwo wchodzi w relacje interpersonalne, potrafi załatwić każdą sprawę i raczej nie jest osobą cichą, której trudno walczyć o swoje.

18% badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła zarobkowania można określić jako osoby z dysfunkcją interpersonalną, to znaczy mają pewne trudności w relacjach międzyludzkich co sprawia, że jest im trudniej załatwiać wszelkie sprawy i walczyć o swoje.

Tabela 26 Zdolności interpersonalne – ogólnie

Zdolności interpersonalne	N	%
Nie potrafiący jednoznacznie się określić	45	45,9%
Otwarty - łatwo wchodzący w relacje interpersonalne	35	35,7%
Wycofany - trudno wchodzący w relacje interpersonalne	18	18,4%
Ogółem	98	100,0%

3.2.3 Ubóstwo:

Kolejnym elementem, który wpływa na zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy jest ubóstwo. W tym celu badanym osobom zadano pytanie o posiadane dobra materialne w gospodarstwie domowym (szczegóły opisano w rozdziale 3.1).

To podejście umożliwia opracowanie wskaźnika ubóstwa na podstawie portfela wskaźników ubóstwa i wykluczenia społecznego opracowanego w Wielkiej Brytanii przez Joseph Rowntree Foundation. W badaniach pt. Diagnoza rynku pracy województwa Małopolskiego wartość wskaźnika „Ubóstwo materialne” obliczonego dla Małopolski wynosiło 14% - co oznacza, że taka grupa gospodarstw domowych o najniższych dochodach nie posiada dwóch z trzech sprzętów uznawanych za niezbędne (pralka automatyczna, lodówka, telefon stacjonarny) na wyposażeniu mieszkania.¹ Zgodnie z powyższym podejściem uznaje się, że podstawowe dobra materialne w gospodarstwie domowym to lodówka, pralka automatyczna oraz telefon stacjonarny. Wśród badanych osób w wieku 50-65 lat (bez stałego źródła dochodu) w Nowy Sączu wskaźnik posiadania kluczowych dóbr wynosi odpowiednio 98,9%, 82,1% oraz 41,1% (dla porównania wartości tych wskaźników w badaniach w 2007 roku w Małopolsce wynosiły 98,5%, 90% oraz 81%)²

Wskaźnik ubóstwa materialnego liczony dla tej grupy badanych w Nowym Sączu **wynosi aż 54%**, jest wyższy niż uzyskany dla całego województwa Małopolskiego w roku 2007 wśród wszystkich badanych (14%). Wskaźnik ten oznacza, że ponad połowa osób, których dochody w gospodarstwie domowym nie przekraczają 1500 zł nie posiada dwóch z trzech dóbr uznanych za niezbędne (tj. lodówka, pralka automatyczna i telefon stacjonarny).

Tabela 27 Ubóstwo materialne

Ile wynoszą miesięczne, łączne dochody netto	Czy posiada przynajmniej 2 z 3 dóbr niezbędnych								
	Nie			Tak			Ogółem		
		% z N ważnych w	% z N ważnych w		% z N ważnych w	% z N ważnych w		% z N ważnych w	% z N ważnych w
	Liczebność	wierszu	kolumnie	Liczebność	wierszu	kolumnie	Liczebność	wierszu	kolumnie
do 1500 zł	15	53,6%	93,8%	13	46,4%	24,5%	28	100,0%	40,6%
powyżej 1500 zł	1	2,4%	6,3%	40	97,6%	75,5%	41	100,0%	59,4%
Ogółem	16	23,2%	100,0%	53	76,8%	100,0%	69	100,0%	100,0%

Wśród osób nie posiadających lodówki oraz pralki automatycznej, dóbr które są kluczowe dla określenia ubóstwa materialnego, wszystkie te osoby stwierdziły, że ich nie stać na te produkty. Prawie co druga osoba nie posiadająca telefonu stacjonarnego stwierdziła, że nie posiada go ze względów finansowych.

¹ Red. J.Górniak i S.Mazur, Diagnoza rynku pracy i wykluczenia społecznego w Małopolsce. Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2007

² Tamże

Tabela 28 Przyczyna braku poszczególnych dóbr w gospodarstwie domowym

Jeżeli, któregoś z wymienionych dóbr nie ma na wyposażeniu gospodarstwa domowego proszę o doprecyzowanie jaka jest tego przyczyna?	Nie posiadam, gdyż nie stać nas na zakup		Nie posiadamy z innych przyczyn		Ogółem	
	N	% z N ważnych w wierszu	N	% z N ważnych w wierszu	N	% z N ważnych w wierszu
Pralka automatyczna	21	100,0%	0	,0%	21	100,0%
Telefon stacjonarny	28	46,7%	32	53,3%	60	100,0%
Lodówka	5	100,0%	0	,0%	5	100,0%
Kuchenka mikrofalowa	52	81,3%	12	18,8%	64	100,0%
Komputer	45	84,9%	8	15,1%	53	100,0%
Internet	47	82,5%	10	17,5%	57	100,0%
Telewizor	5	83,3%	1	16,7%	6	100,0%
Antena satelitarna	34	45,9%	40	54,1%	74	100,0%
Odtwarzacz DVD	51	73,9%	18	26,1%	69	100,0%
Samochód osobowy	55	77,5%	16	22,5%	71	100,0%
Motocykl	37	40,7%	54	59,3%	91	100,0%
Telefon komórkowy	24	80,0%	6	20,0%	30	100,0%

Spośród wszystkich badanych co piąta osoba nie posiada pralki automatycznej z przyczyn finansowych. Z tych samych przyczyn brak posiadania telefonu stacjonarnego deklaruje 41% badanych, a w przypadku lodówki jest to zaledwie 5% badanych.

Tabela 29 Brak danego dobra w gospodarstwie domowym ze względów finansowych

Dobra, których badani nie posiadają ze względów finansowych	N	% próby
Pralka automatyczna	21	21,0%
Telefon stacjonarny	28	41,2%
Lodówka	5	5,0%
Kuchenka mikrofalowa	52	59,1%
Komputer	45	48,9%
Internet	47	52,2%
Telewizor	5	5,1%
Antena satelitarna	34	56,7%
Odtwarzacz DVD	51	62,2%
Samochód osobowy	55	65,5%
Motocykl	37	80,4%
Telefon komórkowy	24	25,5%

Grupa 41% badanych deklaruje dochody całego gospodarstwa domowego poniżej 1500 zł, uwzględniając średnią liczbę osób w tym gospodarstwie (3) jest to bardzo niewielka kwota. Deklarowane zarobki potwierdzają bardzo trudną sytuację badanej grupy społecznej.

Tabela 30 Dochody netto gospodarstwa domowego

Ile wynoszą miesięczne, łączne dochody netto	N	% z N ważnych w kolumnie
do 1500 zł	28	40,6%
powyżej 1500 zł	41	59,4%
Ogółem	69	100,0%

3.2.4 Kwalifikacje zawodowe

Badani oceniali swoje kwalifikacje na skali 10-cio stopniowej od wartości 1 bardzo nisko do wartości 10 bardzo wysoko. 15% badanych raczej nisko oceniało swoje kwalifikacje – poniżej wartości pięć. Co czwarta badana osoba oceniała swoje kwalifikacje na poziomie średnim (wartości 5 lub 6), a 59% badanych raczej wysoko (od wartości 7 do 10). Co piąty badany oceniał swoje kwalifikacje wysoko, to znaczy na minimum 9.

Tabela 31 Ocena poziomu kwalifikacji zawodowych

Na jakim poziomie ocenia Pan(i) swoje kwalifikacje	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
niskie kwalifikacje	15	15,2%
średnie kwalifikacje	26	26,3%
wysokie kwalifikacje	58	58,6%
Ogółem	99	100,0%

Większość badanych nie jest zainteresowana kontynuacją nauki (83%), tylko 11% badanych było przeciwnego zdania. Natomiast nikt z badanych nie wyraził zdecydowanego zainteresowania kontynuowaniem procesu edukacyjnego.

Tabela 32 Chęć kontynuacji nauki

Gdyby miał(a) Pan(i) taką możliwość to czy chciał(a)by Pan(i) kontynuować naukę?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Raczej tak	11	11,1%
Raczej nie	32	32,3%
Zdecydowanie nie	50	50,5%
Trudno powiedzieć	6	6,1%
Ogółem	99	100,0%

Badani, którzy nisko ocenili swoje kwalifikacje nie mają zamiaru tego stanu zmieniać, nie chcą po prostu kontynuować nauki. Z drugiej strony oceniający wysoko swoje kwalifikacje, chcą się stale doskonalić stąd gdyby mieli tylko możliwości to chcieliby kontynuować naukę. Wynik ten powinien uświadomić decydentom, że najistotniejszą kwestią jest szkolenie i motywowanie do kontynuacji procesu edukacyjnego głównie wśród osób które tego nie chcą, nie czują się na siłach lub nie mają na to środków finansowych.

Tabela 33 Poziom kwalifikacji a chęć kontynuacji nauki

Gdyby miał(a) Pan(i) taką możliwość to czy chciał(a)by Pan(i) kontynuować naukę?	Na jakim poziomie ocenia Pan(i) swoje kwalifikacje							
	niskie kwalifikacje		średnie kwalifikacje		wysokie kwalifikacje		Ogółem	
	Liczebno		Liczebnoś	% z N	Liczebno	% z N	Liczebno	% z N
	ść	%	ć	ważnych w wierszu	ść	ważnych w wierszu	ść	ważnych w wierszu
Raczej tak	0	,0%	3	27,3%	8	72,7%	11	100,0%
Raczej nie	2	6,5%	9	29,0%	20	64,5%	31	100,0%
Zdecydowanie nie	9	18,0%	12	24,0%	29	58,0%	50	100,0%
Trudno powiedzieć	4	66,7%	1	16,7%	1	16,7%	6	100,0%
Ogółem	15	15,3%	25	25,5%	58	59,2%	98	100,0%

3.2.5 Wykluczenie systemowe, zewnętrzne:

Jako wykluczenie systemowe powodujące ewentualny wzrost zagrożenia wykluczeniem z rynku pracy uznajemy sytuację, w której rodzice badanych osób pobierali zasiłki dla bezrobotnych lub zasiłki społeczne. Wśród badanych wykluczenie systemowe dotyczy 6% badanych wśród których stwierdzono, że jedno lub obydwój rodzice pobierali kiedyś zasiłek dla bezrobotnych. Innymi słowy, można stwierdzić, że taka grupa osób w wieku 50-65 lat jest wykluczona z rynku pracy w wyniku doświadczenia sytuacji związanej z pobieraniem zasiłku dla bezrobotnych przez rodziców.

Trzeba jednak zwrócić uwagę, że wskaźnik ten jest obciążony bardzo dużym błędem spowodowany brakiem pamięci części badanych o bardzo odległych wydarzeniach. Aż 46% respondentów nie potrafiło sobie przypomnieć czy ich rodzice pobierali zasiłki dla bezrobotnych.

Tabela 34 Pobieranie zasiłków dla bezrobotnych przez rodziców

Czy któryś z Pana(i) rodziców pobierał kiedykolwiek zasiłek dla bezrobotnych?	N	%
Tak – tylko ojciec	1	1,0%
Tak – obydwój	6	6,0%
Nie	47	47,0%
Nie wiem, nie pamiętam	46	46,0%
Ogółem	100	100,0%

Tylko 1% badanych może być zagrożona wykluczeniem z rynku pracy poprzez doświadczenie pobierania zasiłku społecznego przez rodziców. Wartość tą obciąża pewnie brak pamięci respondentów co do odległych wydarzeń, liczba odpowiedzi w tym wypadku wynosi 11%.

Tabela 35 Zasiłki społeczne pobierane przez rodziców

Czy twoi rodzice pobierali lub nadal pobierają jakieś zasiłki społeczne?	N	%
Tak	1	1,0%
Nie	87	87,9%
Nie wiem	11	11,1%
Ogółem	99	100,0%

3.3 Stan poczucia wykluczenia, elementy samooceny własnej sytuacji na rynku pracy

Odczucia badanych związane z wykluczeniem z rynku pracy są w większości negatywne. 44% badanych osób w wieku 50-65 lat, bez stałego dochodu nie zgadza się ze zdaniem, że „bez problemu mógłbym znaleźć pracę odpowiadającą moim kwalifikacjom”. Z kolei po 40% badanych twierdzi, że nie ma żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z kwalifikacjami oraz że podjęliby się każdej pracy byle była dobrze płatna.

Tabela 36 Poczucie wykluczenia z rynku pracy

Proszę powiedzieć na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami	nie zgadzam się		zgadzam się	
	Liczebność	% z N Ogółem w wierszu	Liczebność	% z N Ogółem w wierszu
Czuję, że nie mam żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z moim kwalifikacjami	17	17,0%	40	40,0%
Podjąłby się każdej pracy, byle byłaby dobrze płatna	19	19,0%	40	40,0%
Podjąłbym się pracy w innym zawodzie, gdybym miał możliwość odbycia szkolenia zawodowego	36	36,0%	25	25,0%
Bez problemu mógłbym znaleźć pracę odpowiadającą moim kwalifikacjom	44	44,0%	12	12,0%

Tylko 19% badanych nie podziela poglądu, że podjęliby się każdej pracy byle była dobrze płatna, a 12% uważa, że bez problemu mogliby znaleźć pracę w swoim zawodzie.

Jeżeli uznamy za **osoby wykluczone z rynku pracy** takie, które podzielają następujące określenia tj. „Czuję, że nie mam żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z moim kwalifikacjami” oraz „Podjąłbym się pracy w innym zawodzie, gdybym miał możliwość odbycia szkolenia zawodowego” i jednocześnie nie zgadzają się z następującymi sądami: „Podjąłby się każdej pracy, byle byłaby dobrze płatna” oraz „Bez problemu mógłbym znaleźć pracę odpowiadającą moim kwalifikacjom” to osób takich w populacji badanej **mamy aż 15%**.

Tabela 37 Poczucie wykluczenia z rynku pracy – odpowiedzi zagregowane

Wykluczeni z rynku pracy	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Nie są zdecydowani lub nie czują się wykluczeni	85	85,0%
Silne poczucie wykluczenia	15	15,0%
Ogółem	100	100,0%

3.4 Identyfikacje barier wewnętrznych i zewnętrznych powodujących zagrożenie wykluczeniem z rynku pracy

Zdaniem badanych osób w wieku 50-65 lat, którzy nie posiadają stałego źródła dochodu najsilniej na trudności w znalezieniu pracy wpływa brak satysfakcjonującego wynagrodzenia, a także w dalszej kolejności sytuacja gospodarcza w kraju, choroba lub niepełnosprawność, brak odpowiednich kwalifikacji i brak miejsc pracy w danym zawodzie.

Co czwarty badany zwracał uwagę na element choroba lub niepełnosprawność jako czynnik najsilniej wpływający na trudności w znalezieniu pracy. Ten element może być kluczowym dla tej grupy badanych, co należy w dalszej części opracowania zweryfikować.

Tabela 38 Czynniki wpływające niekorzystanie na znalezienie pracy

Jak Pan(i) myśli jakie czynniki wpływają najsilniej na trudności w znalezieniu pracy?	Liczebność	% z odpowiedzi w kolumnie (Baza: Liczebność)
Brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (niska płaca)	35	35,0%
Sytuacja gospodarcza kraju	28	28,0%
Choroba, niepełnosprawność	24	24,0%
Brak odpowiednich kwalifikacji	19	19,0%
Brak miejsc pracy w danym zawodzie i wykształceniu	18	18,0%
Brak chęci do podjęcia pracy	17	17,0%
Brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, konieczność dojeżdżania	14	14,0%
Brak wiary w swoje siły, obawa że w pracy sobie nie poradzi	13	13,0%
Nieodpowiednio dobrany zawód	8	8,0%
Coś innego	7	7,0%
Brak czasu	3	3,0%
Zasilek dla bezrobotnych w wysokości równej najniższemu wynagrodzeniu	1	1,0%

Powyżej wymieniane czynniki wpływające na trudności w znalezieniu pracy podzielono na te o charakterze wewnętrznym jak np. brak wiary we własne siły, brak kwalifikacje etc. oraz te o charakterze zewnętrznym.

Jak prezentuje tabela poniżej czynniki wewnętrzne przeważają nad zewnętrznymi. 92% badanych wskazywało któryś z czynników wewnętrznych podczas gdy wskazania na czynniki zewnętrzne deklarowało 56% badanych.

Tabela 39 Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wykluczenia z rynku pracy

Jakie czynniki wpływają najsilniej na trudności w znalezieniu pracy?	Liczebność	%
czynniki wewnętrzne	90	91,8%
czynniki zewnętrzne	55	56,1%

W co czwartym przypadku badany pozostaje bez pracy gdyż doświadczył zwolnienia grupowego, a w co piątym przypadku pracodawca nie przedłużył umowy na czas określony. Choroba, niepełnosprawność lub inwalidztwo było przyczyną 8% zwolnienia z pracy w grupie 50-65 lat bez stałego dochodu.

Tabela 40 :Przyczyny pozostawania bez pracy

Proszę podać główną przyczynę pozostawania bez pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
zwolnienie grupowe	13	25,5%
zakończyła się umowa o pracę na czas określony	11	21,6%
zwolnienie indywidualne	10	19,6%
choroba, niepełnosprawność, inwalidztwo	4	7,8%
przymusowa przerwa w pracy spowodowana sytuacją pracodawcy	4	7,8%
własna decyzja	4	7,8%
z powodów rodzinnych/osobistych	3	5,9%
inne przyczyny	2	3,9%
Ogółem	51	100,0%

Wśród badanych którzy pozostają bez pracy czynniki które odgrywały rolę w ich obecnej sytuacji to przede wszystkim czynniki zewnętrzne (78%) jak sytuacja gospodarcza kraju, niskie zarobki etc.

Tabela 41 Czynniki zewnętrzne i wewnętrzne wśród osób, które podawały przyczyny pozostawania bez pracy

Proszę podać główną przyczynę pozostawania bez pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
czynniki zewnętrzne	38	77,6%
czynniki wewnętrzne	11	22,4%
Ogółem	49	100,0%

Największe utrudnienie w podjęciu pracy dla tej grupy badanych to brak miejsc pracy w odpowiednim zawodzie (39%) oraz w co piątym przypadku choroba lub niepełnosprawność (22%). Istotnymi dla badanych kwestiami, które utrudniają podjęcie przez badanych pracy jest brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania oraz brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (po 20% odpowiedzi). Potwierdzają się wcześniejsze przypuszczenia, że dla tej grupy badanej poważnym ograniczeniem w podejmowaniu pracy jest stan zdrowia, stąd pewne istotną kwestią dla badanych w poszukiwaniu pracy jest jej bliskie usytuowanie w stosunku do miejsca zamieszkania.

Tabela 42 Utrudnienia w podjęciu pracy

Co Pan(i) najbardziej utrudnia podjęcie pracy?	Liczebność	%
Brak miejsc pracy dla osoby z moim zawodem i wykształceniem	20	39,2%
Choroba, niepełnosprawność	11	21,6%
Brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania (musiał(a)bym dojeżdżać)	10	19,6%
Brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (niska płaca)	10	19,6%
Coś innego	9	17,6%
Brak odpowiednich kwalifikacji	8	15,7%
Nie chcę podejmować żadnej stałej pracy	4	7,8%
Obawa, że nie poradzę sobie w pracy	4	7,8%
Brak czasu, opieka nad dzieckiem, domem itp	3	5,9%
Wystarcza mi zasiłek dla bezrobotnych	2	3,9%

3.5 Dotychczasowe doświadczenia zawodowe i plany zawodowe na przyszłość z uwzględnieniem między innymi oceny dotychczasowego doświadczenia zawodowego, oceny posiadanych kwalifikacji, aspiracji zawodowych, własnych wniosków i spostrzeżeń osób badanych

3.5.1 Doświadczenia zawodowe

Wśród badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu, co druga osoba do chwili obecnej wykonywała co najmniej dwa zawody. Wynika stąd, że większość tych osób ma bardzo duże doświadczenie w ramach różnych wykonywanych zawodów.

Tabela 43 Liczba wykonywanych zawodów

Ile zawodów do chwili obecnej wykonywał(a) Pan(i)?	N ważnych	Średnia	Mediana	Maksimum	Minimum	Odchylenie standardowe
	93	3	2	10	1	2

68% badanych nie wskazała zawodu wykonywanego, gdyż obecnie nie pracuje. Wśród pozostałych badanych najpopularniejszym zawodem wykonywanym jest sprzedawca, opiekunka (opiekun) dzieci lub osób starszych oraz sprzątaczką.

Tabela 44 Zawód wykonywany

Jaki jest Pana(i) obecny zawód – wykonywany?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
nie pracuję	66	68,0%
sprzedawca	6	6,2%
opieka nad dziećmi, opiekunka osób starszych	4	4,1%
sprzątaczką	3	3,1%
ochroniarz	2	2,1%
budowlaniec	2	2,1%
stróż	2	2,1%
babcia klozetowa	1	1,0%
portier	1	1,0%
zabiegi lecznicze	1	1,0%
żebrak	1	1,0%
piekarz	1	1,0%
hydraulik	1	1,0%
spawacz	1	1,0%
cukiernik	1	1,0%
technik serwisant	1	1,0%
elektryk	1	1,0%
masażysta, rehabilitant	1	1,0%
repcjonista	1	1,0%
Ogółem	97	100,0%

Jeżeli chodzi o zawód wyuczony to wskazywano bardzo dużo różnych szczegółowych zawodów odpowiadających w większości statusowi robotnika wykwalifikowanego. Najbardziej popularnym zawodem wyuczonym wśród badanych osób jest gastronom i sprzedawca. Grupa 6% badanych stwierdziła, że nie posiada zawodu wyuczonego.

Tabela 45 Zawód wyuczony

A zawód wyuczony?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
gastronom	10	10,6%
sprzedawca	7	7,4%
Nie posiadam	6	6,4%
budowlaniec	5	5,3%
ślusarz	5	5,3%
technik krawiec	5	5,3%
kelner	4	4,3%
murarz	4	4,3%
ekonomista	4	4,3%
technik technologii żywienia zbiorowego	3	3,2%
mechanik samochodowy	3	3,2%
sprzątacze	2	2,1%
elektronik	2	2,1%
stolarz	2	2,1%
kolejarz	2	2,1%
cieśla	2	2,1%
pielęgniarka	2	2,1%
tokarz	2	2,1%
elektryk	2	2,1%
monter instalacji sanitarnych, hydraulik	2	2,1%
informatyk	2	2,1%
technik administracji	2	2,1%
nauczyciel	2	2,1%
technik rolnik	1	1,1%
magazynier	1	1,1%
piekarz	1	1,1%
inżynier górnik	1	1,1%
operator ruchowo-przewozowy	1	1,1%
operator koparki	1	1,1%

A zawód wyuczony?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
spawacz	1	1,1%
farmaceuta	1	1,1%
inżynier środowiska	1	1,1%
pomoc kuchenna	1	1,1%
cukiernik	1	1,1%
rehabilitant , masażysta	1	1,1%
technik hotelarz , hotelarstwa	1	1,1%
elektromechanik	1	1,1%
Ogółem	94	100,0%

Najważniejszy powód wyboru zawodu wśród badanych to kwestia pragmatyczna, to znaczy „stosunkowo łatwo było znaleźć pracę w tym zawodzie” (19%). Na kolejnym miejscu badani wskazali jednocześnie trzy powody, tj. „jakoś tak wyszło”, „dobre zarobki” oraz „namówili mnie do tego rodzice”. Wydaje się, że badani w wieku 50-65 lat, kierowali się przy wyborze zawodu częściej przesłankami racjonalnymi jak chociażby możliwością znalezienia zawodu z dobrymi zarobkami.

Tabela 46 Powody wyboru zawodu

Proszę podać najważniejsze powody tego wyboru	Liczebność	%
Stosunkowo łatwo znaleźć było pracę w tym zawodzie	17	18,5%
Jakoś tak wyszło	16	17,4%
Dobre zarobki	16	17,4%
Namówili mnie do tego rodzice lub znajomi	16	17,4%
Wszyscy wokół wybierali taki zawód	15	16,3%
Nie wiem, trudno powiedzieć	14	15,2%
Zawsze chciałem pracować w takim zawodzie	13	14,1%
Bliskość miejsca zatrudnienia	6	6,5%
Brak możliwości wyboru innego zawodu	5	5,4%
Inne	2	2,2%

Ponad połowa badanych jest zdania, że obecny ich zawód nie ma nic wspólnego z ich wcześniejszymi zainteresowaniami (64%), tylko co czwarta osoba jest przeciwnego zdania. Duża grupa niezadowolonych osób może świadczyć o konieczności przekwalifikowania się tych osób w kierunku czy profesji, który im nie odpowiadał.

Tabela 47 Zawód wykonywany a wcześniejsze zainteresowania

Czy obecny wykonywany zawód to kontynuacja Pana(i) zainteresowań z okresu nauki szkolnej?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Nie, obecny zawód nie ma nic wspólnego z moimi wcześniejszymi zainteresowaniami	40	63,5%
Tak, mój zawód wykonywany jest taki sam jak moje zainteresowania	16	25,4%
Raczej nie, po okresie nauki musiałem koniecznie przejść dodatkowe przekwalifikowanie	4	6,3%
Raczej tak, ale w trakcie pracy zmieniły się bardzo moje kwalifikacje	3	4,8%
Ogółem	63	100,0%

Badania w tej grupie społecznej w większości nie uczestniczyli w czasie ostatnich dwóch lat w jakiś szkoleniach, które podnosiły by ich kwalifikacje zawodowe. 9% badanych przyznało, że nie brali jeszcze udziału w jakichkolwiek szkoleniach.

Badani nie uczestniczyli w szkoleniach głównie z powodu braku potrzeby (nie czuli takiej potrzeby) oraz po prostu nie było takiej możliwości, gdyż albo nikt im takich szkoleń nie proponował, albo sami nie posiadali na nie środków.

Tabela 48 Uczestnictwo w szkoleniach

Czy w czasie ostatnich dwóch lat uczestniczył Pan(i) w szkoleniach, które podnosiły kwalifikacje zawodowe?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Nie	79	79,0%
Tak	12	12,0%
Nie, nigdy jeszcze nie brałem udziału w szkoleniu	9	9,0%
Ogółem	100	100,0%

78% badanych nie jest zainteresowana udziałem w szkoleniach w ogóle. Pozostała część badanych (większość) chciałaby odbyć jakieś szkolenia, najczęściej mają one dotyczyć nauki języków obcych (7%) oraz obsługi komputera. Dopiero na trzecim miejscu grupa 2% badanych wskazuje na szkolenia związane z zawodem – jest to palacz i księgowy.

Tabela 49 Szkolenia, którymi są zainteresowani

W jakich szkoleniach chciałby Pan(i) brać udział w przyszłości?	Liczebność	% z odpowiedzi w kolumnie (Baza: Liczebność)
Żadnych, nie jestem zainteresowany	78	78,0%
językowe	7	7,0%
kurs komputerowy	4	4,0%
Nie wiem	3	3,0%
palacz	2	2,0%
księgowy	2	2,0%
kadrowo-płacowy	1	1,0%
przysposabiające do pracy w domu	1	1,0%
wózek widłowy	1	1,0%
zarządzanie, prowadzenie własnej firmy	1	1,0%
związane z zawodem	1	1,0%
instruktor nauki jazdy	1	1,0%

Połowa badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu miała kiedyś możliwości odbycia stażu zawodowego lub praktyki. Przeciwnego zdania jest 29% badanych, a co piąty badany nie pamięta tych odległych dla nich wydarzeń.

Tabela 50 Możliwość odbycia stażu lub praktyki

Czy miał(a) Pan(i) możliwość odbycia stażu zawodowego, przygotowania zawodowego lub praktyki?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak	50	50,0%
Nie	29	29,0%
Nie pamiętam	21	21,0%
Ogółem	100	100,0%

Wszyscy, którzy mieli możliwość odbycia stażu lub praktyki deklarują, że wzięli czynny udział w nich.

Tabela 51 Udział w stażu lub praktyce

Czy wziął(ęła) Pan(i) w nim udział?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak	49	100,0%
Ogółem	49	100,0%

W celu określenia planów zawodowych badanych osób, poproszono aby wybrali jedno z sześciu określeń tj. *Pragnę utrzymać swoją obecną pracę w takim samym zakresie, nic nie chcę zmieniać, Pragnę się doskonalić i podnosić kwalifikacje w ramach swojego zawodu, Myślę o przekwalifikowaniu i zmianie zawodu, Pragnę kontynuować naukę, Pragnę znaleźć pracę w swoim zawodzie, Pragnę znaleźć pracę w jakimkolwiek zawodzie*, które ich zdaniem najlepiej oddaje tę sytuację.

Wybory odnoszące się do tych określeń podkreślają trudną sytuację badanych i ich zniechęcenie oraz brak motywacji do podejmowania działań związanych z planami zawodowymi. Najpopularniejsze stwierdzenie, które wybierano to „żadne z powyższych” (47%), a co piąty nie potrafił się zdecydować na którekolwiek z zaproponowanych określeń.

15% badanych twierdzi, że chciałoby znaleźć pracę w jakimkolwiek zawodzie, a 8% chciałoby pracować nadal w swoim zawodzie.

Tabela 52 Plany zawodowe

Proszę powiedzieć które z określeń odnoszących się do planów zawodowych na przyszłość, najlepiej oddaje Pana(i) sytuację?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Żadne z powyższych	46	46,5%
Nie wiem, trudno powiedzieć	19	19,2%
Pragnę znaleźć pracę w jakimkolwiek zawodzie	15	15,2%
Pragnę znaleźć pracę w swoim zawodzie	8	8,1%
Myślę o przekwalifikowaniu i zmianie zawodu	5	5,1%
Pragnę utrzymać swoją obecną pracę w takim samym zakresie, nic nie chcę zmieniać	3	3,0%
Pragnę się doskonalić i podnosić kwalifikacje w ramach swojego zawodu	2	2,0%
Pragnę kontynuować naukę	1	1,0%
Ogółem	99	100,0%

Na koniec działu odnoszącego się do kwestii zawodowych badanym zadano pytanie o to jaki chcieliby wykonywać zawód i u jakiego pracodawcy. 23% badanych swoje pragnienia zawodowe zrealizowałaby w firmie remontowej, a 9% w zawodzie sprzedawcy.

Tabela 53 W jakim zawodzie chcieliby pracować

Gdyby wszystko było możliwe, to w jakim zawodzie chciał(a)by Pan(i) pracować?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
firma remontowa	16	22,9%
sprzedawca	6	8,6%
budowlaniec / murarz-tylnkarz	4	5,7%
nauczyciel	3	4,3%
sprzątac	2	2,9%
pracownik biurowy	2	2,9%
administrator	2	2,9%
pielęgniarka	2	2,9%
księgowy	2	2,9%
ochroniarz	2	2,9%
własna oranżeria	1	1,4%
własna kawiarnia	1	1,4%
inżynier środowiska	1	1,4%
pomoc kuchenna	1	1,4%
pielęgnacja zwierząt	1	1,4%
instruktor nauki jazdy	1	1,4%
kwiaciarka	1	1,4%
stolarz	1	1,4%
magazynier	1	1,4%
poeta	1	1,4%
palacz	1	1,4%
piekarz	1	1,4%
kamerzysta, operator kamery	1	1,4%
dozorca	1	1,4%
astronauta	1	1,4%
cukiernik	1	1,4%
dyrektor	1	1,4%
polityk	1	1,4%
sekretarka	1	1,4%
elektryk	1	1,4%
elektronik	1	1,4%
grafik / grafik komputerowy	1	1,4%
biznesmen	1	1,4%

Gdyby wszystko było możliwe, to w jakim zawodzie chciał(a)by Pan(i) pracować?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
farmaceuta	1	1,4%
odnowa biologiczna / fizjoterapeuta / masażysta	1	1,4%
bankier	1	1,4%
analityk rynkowy / ekonomista	1	1,4%
fryzjer	1	1,4%
kucharz / gastronom	1	1,4%
Ogółem	70	100,0%

Realizację swoich marzeń zawodowych badani chcieliby ziścić w ramach firmy państwowej (36%) lub własnej firmy (27%). Co piąty badany chciałby związać się z prywatną firmą -21%. Możliwe, że badani postrzegają firmy państwowe jako bezpieczne i stąd nie chętnie chcieliby pracować w firmach prywatnych, które pewnie postrzegają jako mniej stabilne. Takie podejście ogranicza znacząco możliwość znalezienia pracy przez osoby badane.

Tabela 54 W ramach jakiej firmy?

Gdyby wszystko było możliwe, to u jakiego pracodawcy chciał(a)by Pan(i) pracować?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Państwowa firma	22	35,5%
Własna firma	17	27,4%
Prywatna firma	13	21,0%
Instytucja budżetowa – państwowa	7	11,3%
Instytucja samorządowa	2	3,2%
Inne	1	1,6%
Ogółem	62	100,0%

Badani oceniali swoje kwalifikacje na skali dziesięciostopniowej od wartości 1 (bardzo nisko) do wartości 10 (bardzo wysoko). Najliczniejsza grupa badanych wskazała wartość 8. Mediana i średnia wyniosły dokładne taką samą wartość (7), przy odchyleniu standardowym 2. Stąd można postawić wniosek, że badani w większości wysoko oceniają swoje kwalifikacje.

Tabela 55 Ocena własnych kwalifikacji zawodowych

Proszę powiedzieć na jakim poziomie ocenia Pan(i) swoje obecne kwalifikacje zawodowe?	N ważnych	Średnia	Mediana	Dominanta	Minimum	Maksimum	Odchylenie standardowe
	99	7	7	8	2	10	2

59% badanych oceniło swoje kwalifikacje jako wysokie (tj. wartości od 7 do 10). Jako niskie kwalifikacje (wskazanie którejś z wartości od 1 do 4) oceniło 15% badanych, a 26% wskazało na kwalifikacje na poziomie średnim (4 lub 5)

Tabela 56 Poziomy kwalifikacji zawodowych – samoocena

Na jakim poziomie ocenia Pan(i) swoje kwalifikacje	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
wysokie kwalifikacje	58	58,6%
średnie kwalifikacje	26	26,3%
niskie kwalifikacje	15	15,2%
Ogółem	99	100,0%

3.5.2 Doświadczenia na rynku pracy

Połowa badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu w czasie swoje życia doświadczyła zatrudnienia u minimum czterech pracodawców (maksimum wynosi 10).

Tabela 57 Liczba pracodawców

U ilu pracodawców podejmował(a) Pan(i) jakąkolwiek pracę?	N ważnych	Średnia	Mediana	Maksimum	Minimum	Odchylenie standardowe
	85	4	4	10	1	2

Wśród badanych znaleźli się reprezentanci wszystkich możliwych form zatrudnienia. Prawie wszyscy badani doświadczyli zatrudnienia w oparciu o umowę na czas określony (90%) oraz w oparciu o umowę na czas nieokreślony (89%). 63% badanych pracowało kiedyś na umowę o dzieło lub umowę zlecenie, a tylko 7% prowadziła indywidualną działalność gospodarczą.

Natomiast **prawie połowa badanych** (47%) doświadczyła też nielegalnej formy zatrudnienia – bez żadnej umowy.

Tabela 58 Forma zatrudnienia

Jakich form zatrudnienia doświadczył(a) Pan(i) w swoim życiu?	Tak		Nie		Ogółem	
	Liczebność	% z N ważnych w wierszu	Liczebność	% z N ważnych w wierszu	Liczebność	% z N ważnych w wierszu
Umowa o pracę na czas określony	86	89,6%	10	10,4%	96	100,0%
Umowa o pracę na czas nieokreślony	89	89,0%	11	11,0%	100	100,0%
Umowa zlecenie lub umowa o dzieło	57	62,6%	34	37,4%	91	100,0%
Samozatrudnienie, działalność gospodarcza	6	6,7%	84	93,3%	90	100,0%
Praca bez umowy	42	46,7%	48	53,3%	90	100,0%

Zawodowo pracuje obecnie tylko 22% osób w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu.

Tabela 59 Praca w zawodzie obecnie

Czy obecnie pracujesz zawodowo?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak	22	22,0%
Nie	78	78,0%
Ogółem	100	100,0%

Deklarowany zakres tygodniowy godzin pracy odpowiada najczęściej nie pełnemu etatowi (20 do 30 godzin tygodniowo – 82%).

Tabela 60 Zakres godzin pracy w tygodniu

W jakim zakresie godzin tygodniowo?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
10	2	9,1%
15	1	4,5%
20	8	36,4%
25	3	13,6%
30	7	31,8%
40	1	4,5%
Ogółem	22	100,0%

W powyższym zakresie godzin w tygodniu, badani pracują najczęściej w oparciu o umowę zlecenie lub o dzieło (75%). Co czwarty z badanych, którzy podejmują pracę w zawodzie pracuje na czarno – bez żadnej umowy.

Tabela 61 Forma zatrudnienia obecnie

Jaka to jest forma zatrudnienia?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Umowa zlecenie lub umowa o dzieło	15	75,0%
Praca bez umowy	5	25,0%
Ogółem	20	100,0%

32% badanych, którzy pracują w zawodzie nie potrafi określić czy w obecnej pracy w pełni wykorzystuje posiadane kwalifikacje. Wśród pozostałych stworzyły się dwie prawie identyczne grupy badanych, jedni uważają, że w pełni wykorzystują swoje kwalifikacje a drudzy, że ich nie wykorzystują.

Tabela 62 Wykorzystanie kwalifikacji w pracy

Czy praca którą Pan(i) wykonuje pozwala Panu(i) wykorzystać w pełni posiadane kwalifikacje?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Zdecydowanie tak	1	4,5%
Raczej tak	6	27,3%
Raczej nie	6	27,3%
Zdecydowanie nie	2	9,1%
Trudno powiedzieć	7	31,8%
Ogółem	22	100,0%

40% pracujących odczuwa zagrożenie utratą pracy w stopniu co najmniej dużym, a 27% w stopniu małym. **Żadna z pracujących osób nie zadeklarował, że nie odczuwa zagrożenia utratą pracy w ogóle.**

Tabela 63 Stopień zagrożenia związany z utratą pracy

Proszę powiedzieć w jakim stopniu odczuwa Pan(i) zagrożenie utratą pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Bardzo dużym	2	9,1%
Dużym	7	31,8%
Małym	6	27,3%
Trudno powiedzieć	7	31,8%
Ogółem	22	100,0%

Gdy zapytaliśmy badanych, o to jak oceniają szanse znalezienia pracy o podobnym charakterze w ciągu najbliższych sześciu miesięcy, to 36% stwierdziła że są one duże. Jednak nikt z badanych nie określił tych szans jako bardzo dużych. 45% określiło te szanse jako małe lub bardzo małe.

Tabela 64 Szanse na znalezienie pracy o podobnym charakterze

Gdyby zdarzyło się, że utracił(a)by Pan(i) pracę w najbliższym czasie, to jak ocenia Pan(i) szanse, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy znalazł(a)by Pan(i) tak samo dobrą pracę o podobnym charakterze?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Duże – trochę trzeba by się postarać, ale w końcu bym znalazła	8	36,4%
Małe – raczej nie udałoby się znaleźć takiej pracy w tak krótkim czasie	6	27,3%
Bardzo małe	4	18,2%
Trudno powiedzieć	4	18,2%
Ogółem	22	100,0%

Połowa badanych osób w wieku 50-65 lat nie posiadających stałego źródła dochodu pozostaje bez pracy.

Tabela 65 Odsetek bezrobotnych

Czy jest Pan(i) zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a) lub pozostaje bez pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak	51	51,0%
Nie	49	49,0%
Ogółem	100	100,0%

75% badanych pozostaje bez pracy od ponad roku, a **12% pozostaje bez pracy od ponad 10-ciu lat**. W wypadku pozostałych osób jest to kwestia kilku miesięcy.

Tabela 66 Okres pozostawania bez pracy

Od jak dawna pozostaje Pan(i) bez pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
1993	1	2,0%
1994	1	2,0%
1995	1	2,0%
1997	2	4,0%
1999	1	2,0%
2000	1	2,0%
2001	4	8,0%
2002	4	8,0%
2005	1	2,0%
2006	7	14,0%
2007	7	14,0%
2008	8	16,0%
2009	12	24,0%
Ogółem	50	100,0%

W przypadku co czwartej osoby pozostającej bez pracy jest zainteresowanie przekwalifikowaniem się lub nauczeniem się nowego zawodu, jednak ponad połowa (53%) nie jest zainteresowana.

Tabela 67 Chęć przekwalifikowania się

Czy byłby Pan(i) skłonny(a) przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Zdecydowanie tak	7	13,7%
Raczej tak	6	11,8%
Raczej nie	19	37,3%
Zdecydowanie nie	8	15,7%
Trudno powiedzieć	11	21,6%
Ogółem	51	100,0%

41% badanych, którzy pozostają bez pracy chciałaby podjąć jakąkolwiek pracę we własnym zawodzie, a 39% nie potrafi się zadeklarować. Co piąty pozostający bez pracy nie jest zainteresowany zmianą swojej sytuacji (20%).

Tabela 68 Chęć podjęcia pracy we własnym zawodzie

Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) podjąć jakąkolwiek pracę we własnym zawodzie?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Zdecydowanie tak	4	7,8%
Raczej tak	17	33,3%
Raczej nie	6	11,8%
Zdecydowanie nie	4	7,8%
Trudno powiedzieć	20	39,2%
Ogółem	51	100,0%

Podjęcie pracy w swoim zawodzie poza miejscem zamieszkania wśród niepracujących obecnie deklaruje co dziesiąta osoba. Większość (82%) nie zdecydowałaby się na takie rozwiązanie. Uzasadnieniem tej sytuacji mogą być wcześniejsze odpowiedzi na trudności i bariery w poszukiwaniu pracy, gdzie spora grupa badanych zwracała uwagę na chorobę i niepełnosprawność. Te elementy również w tym pytaniu mogą odkrywać główną rolę.

Tabela 69 Chęć podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania

Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) podjąć pracę poza miejscem zamieszkania?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Zdecydowanie tak	1	2,0%
Raczej tak	5	9,8%
Raczej nie	28	54,9%
Zdecydowanie nie	14	27,5%
Trudno powiedzieć	3	5,9%
Ogółem	51	100,0%

Większości nie pracujących zdarzało się w przeszłości odrzucić ofertę pracy (63%). Co dziesiątej osobie zdarzało się to dość często. 37% badanych nie odrzuciło nigdy takiej oferty.

Tabela 70 Odrzucenie ofert pracy

Czy zdarzyło się Panu(i) kiedykolwiek odrzucić ofertę pracy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak – dość często	6	11,8%
Tak – raz lub kilka razy	26	51,0%
Nie	19	37,3%
Ogółem	51	100,0%

Głównym powodem nie podejmowania pracy były zbyt niskie zarobki (47%) lub zbyt duża odległość od miejsca zamieszkania (34%).

Tabela 71 Powody nie podejmowania pracy

	Liczebność	% z odpowiedzi w kolumnie (Baza: Liczebność)
Zbyt niskie zarobki	15	46,9%
Zbyt duża odległość od miejsca zamieszkania	11	34,4%
Nie zadowalające zajęcie	6	18,8%
Inne	1	3,1%
Brak dodatkowej oferty socjalnej	1	3,1%

W celu oszacowania jak wielkim problemem może być praca nielegalna bez podpisania umowy postanowiliśmy zadać respondentom pytanie nie wprost. Stąd zadaliśmy pytanie o to czy w najbliższym otoczeniu badanego zdarza się że osoby pracują bez żadnej umowy. Tylko 5% badanych deklaruje, że nie miała w ogóle kontaktu z takimi sytuacjami. W przypadku 63% badanych takie sytuacje występują przynajmniej od czasu do czasu. Porównując te wyniki z deklaracjami odnośnie do doświadczeń na rynku pracy (patrz tabela 57) z sytuacją zatrudnienia bez umowy, można szacować, że problem może dotyczyć nawet większości badanych (90%).

Tabela 72 Szacowanie szarej strefy - praca na czarno

Czy w swoim najbliższym otoczeniu spotyka się Pan(i) z sytuacją, że osoby podejmują pracę bez podpisywania żadnej umowy („na czarno”)?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak – bardzo często	27	27,3%
Tak – od czasu do czasu	62	62,6%
Nie, w moim najbliższym otoczeniu nie miałem kontaktu z takimi	5	5,1%
Odmowa odpowiedzi	5	5,1%
Ogółem	99	100,0%

Nieco ponad połowa badanych (52%) podjęła się kiedyś wykonywania pracy bez podpisania jakiegokolwiek umowy.

Tabela 73 Podejmowanie pracy bez umowy

Czy kiedykolwiek podjął(ęła) się Pan(i) wykonywania pracy bez podpisania żadnej umowy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Tak	52	52,0%
Nie	38	38,0%
Odmowa odpowiedzi	10	10,0%
Ogółem	100	100,0%

W celu uzyskania informacji jak badani oceniają sytuację podejmowania pracy bez żadnej umowy zadano respondentom kolejne pytanie. Zdecydowana większość dopuszcza i usprawiedliwia sytuację nielegalnego zatrudnienia (73%), a tylko 9% zauważa, że jest to po prostu łamanie prawa stąd jest to działanie niedopuszczalne. Zbieżność tych wyników badania z opiniami młodzieży jest bardzo charakterystyczna, przyzwolenie na takie zachowania w społeczeństwie jest bardzo duże.

Tabela 74 Stosunek do zatrudniania bez umowy

Jak ocenia Pan(i) taką sytuację, gdy ktoś podejmuje się wykonywania pracy bez umowy?	Liczebność	% z N ważnych w kolumnie
Nie ma nic nagannego w takiej sytuacji	24	24,2%
Raczej nie mam nic przeciwko, choć jest to niezgodne z prawem	20	20,2%
Choć jest to działanie niedopuszczalne, to w trudnych życiowych sytuacjach można to usprawiedliwić	29	29,3%
Sytuacja ta jest absolutnie niedopuszczalna, to łamanie prawa	9	9,1%
Nie mam zdania	12	12,1%
Odmowa odpowiedzi	5	5,1%
Ogółem	99	100,0%

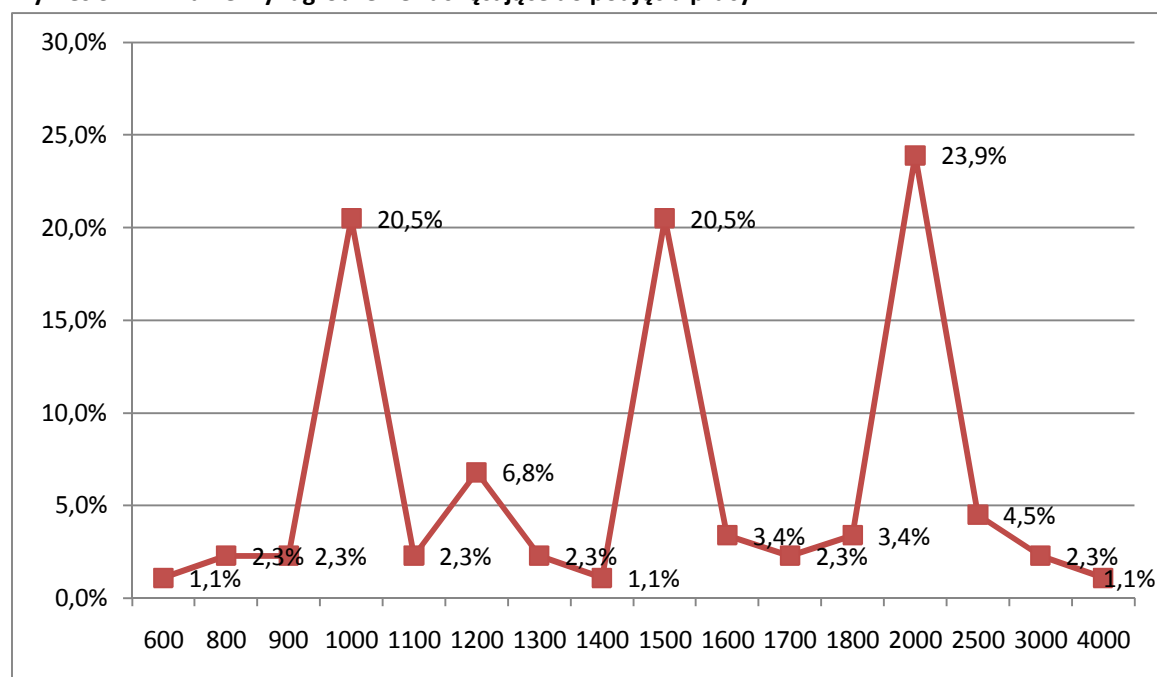
Ostatnie pytanie w tym bloku, miało za zadanie określić za jaką kwotę badane osoby byłyby skłonne podjąć pracę. Najliczniejsza grupa badanych deklarowała, że kwota miesięcznego wynagrodzenia, która by ich zachęciła do podjęcia pracy to 2000 zł. Połowa badanych podawała wartości 1500 zł i mniej, gdzie minimum wnosi 600 zł.

Średnia z wszystkich deklaracji wyniosła 1568 zł przy odchyleniu standardowym w wysokości 567 zł.

Tabela 75 Minimalne wynagrodzenie zachęcające do podjęcia pracy

Za jaką minimalną kwotę miesięcznie zdecydował(a)by się Pan(i) podjąć pracę?	N ważnych	Średnia	Mediana	Maksimum	Minimum	Odchylenie standardowe
	88	1568	1500	4000	600	567

Wykres 3 Minimalne wynagrodzenie zachęcające do podjęcia pracy

3.6 Problem pokoleniowego transmitowania biedy i bezrobocia, utrzymywania ze środków państwowych lub szarej strefy, rodzina i najbliższe środowisko, inne wskazania – obraz stylu życia poszczególnych grup społecznych

W celu określenie sytuacji badanych związanej z pokoleniowym transmitowaniem biedy i bezrobocia zadawaliśmy pytania odnośnie pobierania zasiłków przez ich rodziców.

W grupie badanych osób w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu w przypadku 7% co najmniej jeden z rodziców pobierał zasiłek dla bezrobotnych, a w przypadku 6% sytuacja ta dotyczyła zarówno ojca jak i matki. Trzeba zwrócić uwagę, że pytanie to odnosi się do bardzo odległego czasu w historii życia badanych osób, stąd aż 46% respondentów nie potrafi sobie przypomnieć tych sytuacji.

Tabela 76 Pobieranie zasiłków dla bezrobotnych przez rodziców

Czy któryś z Pana(i) rodziców pobierał kiedykolwiek zasiłek dla bezrobotnych?	N	%
Tak – tylko ojciec	1	1,0%
Tak – obydwójce	6	6,0%
Nie	47	47,0%
Nie wiem, nie pamiętam	46	46,0%
Ogółem	100	100,0%

Tylko jedna osoba wśród badanych wskazała, że jej rodzice pobierali lub nadal pobierają jakieś zasiłki społeczne, a 11% badanych nie pamięta czy takie sytuacje miały miejsce.

Na podstawie powyższych wyników można postawić wstępne przypuszczenie, że problem pokoleniowego transmitowania bezrobocia dotyczy co najmniej 7% badanych.

Tabela 77 Zasiłki społeczne pobierane przez rodziców

Czy twoi rodzice pobierali lub nadal pobierają jakieś zasiłki społeczne?	N	%
Tak	1	1,0%
Nie	87	87,9%
Nie wiem	11	11,1%
Ogółem	99	100,0%

Jednym z elementów wpływających na wykluczenie społeczne, a co z tym się wiąże również na wykluczenie z rynku pracy jest wykształcenie ojca.³

³ DIAGNOZA SPOŁECZNA 2007 WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW RAPORT redakcja Janusz Czapiński

W przypadku 30% badanych ojcowie posiadają co najwyżej wykształcenie podstawowe, a w co trzecim przypadku zasadnicze zawodowe. Tylko w jednym przypadku na sto ojców badanego posiadał wykształcenie wyższe. Jak widać wykształcenie ojca jest jednym z czynników zewnętrznych wpływających na losy badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu.

Tabela 78 Wykształcenie ojca

Proszę podać wykształcenie Pana(i) ojca	N	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	30	30,3%
Zasadnicze zawodowe	33	33,3%
Niepełne średnie	2	2,0%
Średnie	6	6,1%
Pomaturalne, licencjat	1	1,0%
Studia wyższe niepełne	1	1,0%
Wyższe	1	1,0%
Nie wiem	25	25,3%
Ogółem	99	100,0%

Wykształcenie matki zdaniem badaczy nie ma tak silnego wpływu na losy dzieci jak wykształcenie ojca. Jednak w naszych badaniach możemy zaobserwować, że czynnik ten powoduje podobne konsekwencje jak wcześniej opisano.

W grupie badanych zagrożeni wykluczeniem z rynku pracy na skutek niskiego wykształcenia rodziców stanowią aż 60% badanych.

Tabela 79 Wykształcenie matki

Proszę podać wykształcenie Pana(i) matki	N	%
Podstawowe lub niepełne podstawowe	27	27,3%
Zasadnicze zawodowe	31	31,3%
Niepełne średnie	3	3,0%
Średnie	17	17,2%
Pomaturalne, licencjat	1	1,0%
Nie wiem	20	20,2%
Ogółem	99	100,0%

Kwestia związana z odniesieniem się do „szarej strefy” zatrudnienia zastała szczegółowo opisana w rozdziale 3.5.2 dla przypomnienia przywołujemy tu kilka faktów. Prawie połowa badanych (47%) doświadczyła już nielegalnej formy zatrudnienia – bez żadnej umowy. Obecnie co czwarty z badanych, który podejmuje pracę w zawodzie pracuje na czarno – bez żadnej umowy. Prawie wszyscy badani (90%) mieli do czynienia z doświadczaniem takich sytuacji w ich najbliższym otoczeniu (znajomi, rodzina) przy najmniej od czasu do czasu. Przyzwolenie społeczne na fakt bycia nielegalnie zatrudnionym jest bardzo duże, aż 73% usprawiedliwia takie czyny, a tylko 9% uważa, że jest to niedopuszczalne gdyż jest to łamanie prawa. Wyniki te są zbieżne z opiniami badanej młodzieży i mogą wskazywać na duże przyzwolenie społeczne w stosunku do zatrudnienia bez umowy.

W celu określenia stylu życia badanych zadaliśmy im pytania o sposób spędzania czasu wolnego, o to co jest najważniejsze dla nich w życiu oraz o ich aktywność społeczną. W kolejnych tabelach prezentujemy wyniki odnoszące się do stylu życia badanych.

60% badanych wskazało jakieś hobby, którym zajmuje się w wolnym czasie. Najpopularniejsze zajęcia w wolnym czasie odpowiadają tej grupie wiekowej, najczęściej jest to: wypełnianie krzyżówek, czytanie literatury lub poezji oraz wędkarstwo. W przypadku 5% badanych stwierdzono, że nie posiadają wolnego czasu na jakieś pasje lub hobby.

Tabela 80 Pasja, hobby w wolnym czasie

Czy ma Pan(i) hobby, pasję, której oddaje się w wolnym czasie?	N	%
Nie, niczym szczególnym się nie zajmuję	38	39,2%
krzyżówki / łamigłówki	13	13,4%
literatura / poezja	11	11,3%
wędkarstwo	6	6,2%
Nie mam wolnego czasu	5	5,2%
szachy	4	4,1%
film / oglądanie filmów / filmy dokumentalne	3	3,1%
telewizja	2	2,1%
ogródek	2	2,1%
wyszywanie	2	2,1%
robótki ręczne	2	2,1%
zbieram: kapsle/ porcelanowe figurki/ zbieram kulki / znaczki/ pióra wieczne	2	2,1%
marzenia	1	1,0%
zabytki	1	1,0%
hodowla psów	1	1,0%

Czy ma Pan(i) hobby, pasję, której oddaje się w wolnym czasie?	N	%
hodowla rybek akwariowych	1	1,0%
majsterkowanie	1	1,0%
spanie	1	1,0%
geografia	1	1,0%
pływanie / basen	1	1,0%
grafika komputerowa	1	1,0%
jazda na nartach/ snowboard	1	1,0%
historia	1	1,0%
fotografia / scrapbooking	1	1,0%
malarstwo / sztuka	1	1,0%
motory / motoryzacja / tuning / wyścig nocne na motorach / motocross	1	1,0%
granie na instrumentach, zespół muzyczny	1	1,0%

Większość badanych (72%) nie wyjeżdżała na wakacje od bardzo dawna, prawdopodobnie ponad 10 lat, a grupa 8% nigdy nie była na wakacjach. Ten wynik potwierdza bardzo trudną materialną sytuację badanych. W kontekście tego wyniku może rodzić się pomysł na akcję aktywizującą te osoby pod tytułem, „*pojedź pierwszy raz na wakacje*”.

Tabela 81 Kiedy ostatnio byli na wakacjach

Kiedy ostatnio był(a) Pan(i) na wakacjach, urlopie poza miejsce swojego zamieszkania?	N	%
2 lata temu	6	6,0%
3 lata temu	3	3,0%
6 lat temu	1	1,0%
8 lat temu	1	1,0%
10 lat temu	1	1,0%
W czasie ostatniego roku	8	8,0%
Bardzo dawno temu i nie pamiętam kiedy to było	72	72,0%
Nigdy nie byłem na wakacjach	8	8,0%
Ogółem	100	100,0%

W celu dopełnienia obrazu stylu życia badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu, a także w celu umożliwienia porównania z innymi wynikami zastosowano w badaniach skalę warunków szczęśliwego życia.⁴

Dla badanych najważniejsze warunki udanego życia to przede wszystkim –pieniądze, zdrowie i dzieci. Udane małżeństwo, praca i przyjaciele są istotnym elementem udanego życia dla tylko co czwartego badanego.

W porównaniu z ogólnopolskimi badaniami Diagnoza Społeczna 2007 badani na podobnym poziomie co ogół dorosłych Polaków uznaje opatrność Bożą jako warunki udanego życia (15%) ale zdecydowanie ważniejsze są dla nich pieniądze (31% - Diagnoza 2007), a mniej ważne zdrowie (65% - Diagnoza 2007). Mniej ważne niż w przypadku ogółu Polaków są takie warunki jak dzieci i praca. Czynniki, który wyróżnia silnie tę grupę w porównaniu do ogółu to przyjaciele jako warunek udanego życia – 22% badanych w Nowym Sączu wskazuje, że jest on najważniejszy, a w badaniach ogólnopolskich wynosił on tylko 9%.

Tabela 82 Czynniki warunkujące udane życie

Jak Pan(i) uważa, jakie są najważniejsze warunki udanego życia?	N	%
Pieniądze	59	59,0%
Zdrowie	47	47,0%
Dzieci	36	36,0%
Udane małżeństwo	27	27,0%
Praca	24	24,0%
Przyjaciele	22	22,0%
Pogoda ducha	15	15,0%
Opatrzność, Bóg	14	14,0%
Życzliwość i szacunek otoczenia	11	11,0%
Uczciwość	10	10,0%
optymizm	10	10,0%
Wolność, swoboda	6	6,0%
Silny charakter	5	5,0%
Wykształcenie	1	1,0%

⁴ DIAGNOZA SPOŁECZNA 2007 WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW RAPORT redakcja Janusz Czapiński

Do działań na rzecz społeczności lokalnej w ostatnich dwóch latach przyznaje się 22% badanych.

Tabela 83 Aktywność społeczna

Czy w ciągu ostatnich dwóch lat zdarzyło się, że angażował(a) się Pan(i) w działania na rzecz społeczności lokalnej?	N	%
Tak	22	22,0%
Nie	78	78,0%
Ogółem	100	100,0%

26% badanych przyznaje się do członkostwa w co najmniej jednej organizacji, stowarzyszeniu i tym podobnych grup formalnych.

Tabela 84 Członkostwo w organizacjach, stowarzyszeniach itp.

Czy jest Pan(i) członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń, partii, komitetów, rad, grup religijnych, związków lub kół?	N	%
Tak, jednej	9	9,0%
Tak, dwóch	8	8,0%
Tak, trzech lub więcej	9	9,0%
Nie	74	74,0%
Ogółem	100	100,0%

Aktywność sportowa badanych jest niska, zaledwie 8% badanych deklaruje uprawianie aktywne sportu w obrębie jednej z wymienianych niżej dyscyplin.

Dyscypliny sportowe, których uprawianie deklarują badani to ćwiczenia ogólne, joga, jazda na rowerze i narciarstwo.

Tabela 85 Aktywność sportowa

Czy uprawia Pan(i) aktywnie sport?	N	%
Tak	8	8,0%
Nie	92	92,0%
Ogółem	100	100,0%

Tabela 86 Dyscyplina aktywności sportowej

Proszę wskazać dyscyplinę	N	%
ćwiczenia / gimnastyka/ joga	2	33,3%
rower / kolarstwo	2	33,3%
szachy	1	16,7%
narciarstwo / snowboard / saneczkarstwo	1	16,7%

W celu określenia pewnych postaw prospołecznych sięgnięto do sposobu określenia tych postaw poprzez wyrażenie opinii odnośnie do naruszenia dobra publicznego.⁵

Badanym przedstawiono listę sześciu sytuacji, z którymi mogliby mieć styczność tj. ktoś płaci podatki mniejsze niż powinien, ktoś unika płacenia za korzystanie z transportu publicznego (np. autobusów, pociągów), komuś udaje się nie płacić za światło, ktoś pobiera niesłusznie zasiłek dla bezrobotnych, ktoś nie płaci (choć może) czynszu za mieszkanie oraz ktoś sprowadza towary z zagranicy i nie płaci cła i poproszono o wyrażenie swojej opinii, czy ich takie sytuacje obchodzą, czy też nie.

⁵ DIAGNOZA SPOŁECZNA 2007 WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA POLAKÓW RAPORT redakcja Janusz Czapiński

Wyrażanie poszczególnych opinii nie przysporzyło badanym dużego problemu, na co wskazuje niewielki odsetek odpowiedzi trudno powiedzieć (od 1% do maksymalnie 12%). Ponad połowę badanych obchodzą wszystkie wymienione sytuacje oprócz unikania płacenia cła przez kogoś kto zajmuje się importem towarów. Zdecydowaną większość badanych (odpowiednio 76% i 71%) obchodzą takie sytuacje jak niesłuszne pobieranie zasiłku dla bezrobotnych oraz niepłacenie czynszu.

Tabela 87 Postawy wobec naruszania dobra wspólnego

Proszę powiedzieć, które z poniższych zachowań osobiście Pana(ia) obchodzą, a które nie?	Nie obchodzi		Obchodzi		Trudno powiedzieć		Ogółem	
		% z N		% z N		% z N		% z N
	N	ważnych w wierszu	N	ważnych w wierszu	N	ważnych w wierszu	N	ważnych w wierszu
ktoś płaci podatki mniejsze niż powinien	39	39,4%	57	57,6%	3	3,0%	99	100,0%
ktoś unika płacenia za korzystanie z transportu publicznego (np. autobusów, pociągów)	35	35,0%	64	64,0%	1	1,0%	100	100,0%
komuś udaje się nie płacić za światło	34	35,1%	61	62,9%	2	2,1%	97	100,0%
ktoś pobiera niesłusznie zasiłek dla bezrobotnych	18	18,0%	76	76,0%	6	6,0%	100	100,0%
ktoś nie płaci (choć może) czynszu za mieszkanie	17	17,0%	71	71,0%	12	12,0%	100	100,0%
ktoś sprowadza towary z zagranicy i nie płaci cła	52	52,0%	47	47,0%	1	1,0%	100	100,0%

3.7 Katalog oczekiwanych form pomocy ułatwiających właściwe i pożądane funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy,

44% badanych w wieku 50-65 lat bez stałego źródła dochodu oczekuje wsparcia w procesie poszukiwania pracy. Co czwarty wśród badanych nie potrafi określić jednoznacznie swoich oczekiwań.

Tabela 88 Oczekiwanie pomocy w poszukiwaniu pracy

Czy oczekuje Pan(i) pomocy i doradztwa w poszukiwaniu pracy?	N	%
Zdecydowanie tak	29	29,0%
Raczej tak	15	15,0%
Ani nie, ani tak	5	5,0%
Raczej nie	15	15,0%
Zdecydowanie nie	12	12,0%
Trudno powiedzieć	24	24,0%
Ogółem	100	100,0%

Osoby oczekujące wsparcia w trakcie poszukiwania pracy chciałby aby ta pomoc polegała na znalezieniu konkretnej oferty pracy (51%) lub wsparciu finansowym (38%).

Tabela 89 Forma tej pomocy

Na czym miałyby ta pomoc polegać?	N	%
Pomoc w znalezieniu konkretnej oferty pracy	37	50,7%
Finansowa	28	38,4%
Inna	7	9,6%
Pomoc w znalezieniu konkretnego szkolenia, kursu, itp	1	1,4%

Ewentualna pomoc finansowa, której niektórzy badani oczekują przeznaczona byłaby przez większość na wyżywienie i wyposażenie mieszkania (odpowiednio 38% i 22%). Te deklaracje to kolejny wskaźnik bardzo trudnej materialnej sytuacji badanych i ich gospodarstw domowych. Zaledwie 19% badanych przeznaczyłoby ewentualne dofinansowanie na dodatkowe szkolenia lub przekwalifikowanie zawodowe.

Tabela 90 Na co przeznaczyć środki pomocy finansowej

Jeżeli pomoc ma polegać na wsparciu finansowym, to na co te środki należy przede wszystkim przeznaczyć?	N	%
wyżywienie	12	37,5%
wyposażenie mieszkania	7	21,9%
dodatkowe szkolenia	6	18,8%
przekwalifikowanie zawodowe	6	18,8%
bezpłatny dojazd do urzędu pracy	6	18,8%
nie wiem	5	15,6%
bilety na komunikację miejską w poszukiwaniu pracy	4	12,5%
dentystę, usługi stomatologiczne	4	12,5%
podjęcie nauki	1	3,1%

19% badanych oczekujących pomocy w poszukiwaniu pracy potrzebuje również wsparcia nie materialnego, tj. pomocy psychologa lub po prostu towarzystwa.

Tabela 91 Oczekiwanie innej pomocy niż finansowa

Czy oczekuje Pan(i) pomocy innej niż finansowa? Np. psychologicznej, towarzyskiej itp.	N	%
Zdecydowanie tak	1	2,4%
Raczej tak	7	16,7%
Ani nie, ani tak	2	4,8%
Raczej nie	10	23,8%
Zdecydowanie nie	13	31,0%
Trudno powiedzieć	9	21,4%
Ogółem	42	100,0%

3.8 Poziom wiedzy o możliwościach czerpania pomocy.

Większość badanych zna lub przynajmniej słyszała o różnych formach pomocy społecznej jakie są dostępne na terenie Nowego Sącza. Badani najczęściej słyszeli o takich formach pomocy społecznej w mieście Nowy Sącz jak MOPS, Caritas oraz dom Brata Alberta.

Tabela 92 Formy pomocy na terenie Nowego Sącza

O jakich formach udzielania pomocy osobom w trudnych sytuacjach życiowych słyszał(a) Pan(i)?	N	%
pomoc społeczna / MOPS	46	46,9%
Caritas	33	33,7%
dom alberta	12	12,2%
nie słyszałem / nie wiem	16	16,3%
przysiężki dla bezdomnych	11	11,2%
darmowe posiłki / posiłki dla dzieci w szkołach	9	9,2%
kościół	7	7,1%
zasiłki / pomoc finansowa / dofinansowania	5	5,1%
pomoc materialna / pomoc żywnościowa	3	3,1%
dodatki mieszkaniowe	2	2,0%
Powiatowe Centrum pomocy rodzinie PCPR	2	2,0%
zbiórka żywności	2	2,0%
ofiarowanie ciepłych posiłków	1	1,0%
stołówki przykościelne	1	1,0%
SOIK - Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej	1	1,0%

Gdyby badani znaleźli się w trudnej życiowej sytuacji to większość wiedziałaby gdzie szukać pomocy, tylko 14% badanych nie wie lub chciałaby sobie sama pomóc. Co trzeci badany poszukiwałby pomocy w ośrodku pomocy społecznej lub MOPSie (sam MOPS z nazwy wymieniło tylko 3% badanych), a 19% swoje kroki skierowałaby do Caritasu.

Tabela 93 W jakiej organizacji szukaliby pomocy

Gdyby znalazł(a) się Pan(i) w sytuacji bardzo trudnej to w jakiej organizacji przede wszystkim szukał(a)by Pan(i) pomocy?	N	%
ośrodek pomocy społecznej	29	29,9%
Caritas	18	18,6%
u rodziny	14	14,4%
nie wiem	12	12,4%
kościół / organizacje kościelne	10	10,3%
Urząd Pracy	4	4,1%
MOPS	3	3,1%
brat albert	2	2,1%
żadnej / sam próbowałbym wyjść z sytuacji	2	2,1%
przyjaciele	1	1,0%
opieka społeczna	1	1,0%
gmina urząd miasta	1	1,0%
Ogółem	97	100,0%

Większość badanych (67%) poszukiwanie informacji o szkoleniach pomagających w podjęciu pracy rozpoczyna od Urzędu Pracy, a w drugiej kolejności przeglądać będą informacje prasowe (42%).

Tabela 94 Źródła informacji o szkoleniach pomagających w podjęciu pracy

Gdzie można znaleźć informacje o szkoleniach pomagających w podjęciu pracy?	N	%
W Urzędzie Pracy	62	66,7%
W prasie	39	41,9%
W telewizji	16	17,2%
W radiu	6	6,5%
W Urzędzie Wojewódzkim	1	1,1%
W organizacjach pozarządowych	1	1,1%

Większość badanych osób poszukiwanie pracy rozpocznie w Urzędzie Pracy (73%), a w dalszej kolejności również w prasie (52%).

Tabela 95 Źródła informacji pomocne w poszukiwaniu pracy

Gdzie można znaleźć pomoc w poszukiwaniu konkretnej pracy?	N	%
W Urzędzie Pracy	69	72,6%
W prasie	49	51,6%
W telewizji	13	13,7%
W radiu	11	11,6%
W Urzędzie Wojewódzkim	2	2,1%

4 Wnioski i rekomendacje

Badane osoby w wieku powyżej 50 lat bez stałego źródła dochodu, mieszkające w Nowym Sączu są najbardziej zagrożoną grupą wykluczeniem społecznym w tym również z rynku pracy w porównaniu z dwoma innymi populacjami badania w ramach całego projektu badawczego. Czynniki, który może oddziaływać najbardziej niekorzystnie na tę grupę społeczną poddaną badaniom to przede wszystkim niski status materialny, a co się z tym wiąże ubóstwo materialne.

Gospodarstwa domowe tych osób są mało liczne i biedne. Utrzymują się przede wszystkim z drobnych prac zleconych lub umów o dzieło, dodatkowo utrzymują się z niezarobkowych źródeł dochodu jak zasiłki socjalne oraz zasiłki dla bezrobotnych.

Alkohol jest najpoważniejszym zagrożeniem rodzącym wykluczenie z rynku pracy w tej grupie badanych. W czasie ostatniego miesiąca co piąty badany upił się minimum raz. Wśród badanych osób w wieku 50-65 lat nie posiadających zarobkowego źródła dochodu osoby uzależnione stanowią grupę 13% badanych. Natomiast osoby zagrożone uzależnieniem stanowią aż 61% badanych.

Badani w tej grupie charakteryzują się też sporym zagrożeniem wykluczenia z rynku pracy spowodowanego dysfunkcją interpersonalną (trudnością w nawiązywaniu relacji między ludzkich). Stąd rodzi się pewnie potrzeba prowadzenia w tej grupie odpowiednich szkoleń z tego zakresu.

Poważnym utrudnieniem dla tej grupy społecznej jest brak komputera oraz internetu w gospodarstwie domowym, sytuacja ta dotyczy czy większości badanych. Również w tym obszarze można pomyśleć o działaniach mających na celu zmniejszenie wykluczenia elektronicznego.

Samoocena kwalifikacji w tej grupie badanych jest niska, osoby te również nie wierzą w siebie szczególnie w odniesieniu do możliwości kontynuacji nauki czy przekwalifikowania się. Wynik ten powinien uświadomić decydentom, że najistotniejszą kwestią jest szkolenie i motywowanie do kontynuacji procesu edukacyjnego głównie wśród osób, które tego nie chcą, nie czują się na siłach lub nie mają na to środków finansowych.

Poczucie wykluczenia z rynku pracy w tej grupie badanych osób jest największe, co potwierdza się w deklaracjach, że nie mają żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z kwalifikacjami oraz że podjęliby się każdej pracy byle była dobrze płatna.

Czynniki utrudniające podjęcie badanym pracy to brak satysfakcjonującego wynagrodzenia, a także w dalszej kolejności sytuacja gospodarcza w kraju, choroba lub niepełnosprawność, brak odpowiednich kwalifikacji i brak miejsc pracy w danym zawodzie. Czynniki zdrowotny (choroba i niepełnosprawność) jest kluczowym dla tej grupy badanych, co znajduje swoje odzwierciedlenie w niechęci badanych do poszukiwania pracy w dużej odległości od miejsca zamieszkania. Pomysłem wychodzącym naprzeciw tym trudnościom może być oferowanie dowozu do miejsca pracy.

Doświadczenie pracy nielegalne, bez żadnej umowy jest w tej grupie społecznej bardzo wysokie, prawie co druga osoba doświadczyła takiej sytuacji.

Badani oczekują wsparcia w procesie poszukiwania pracy poprzez szkolenia lub najchętniej wsparcia finansowego. Jednak ewentualną pomoc finansową przeznaczoną w większość na wyżywienie i

wyposażenie mieszkania (odpowiednio 38% i 22%). Stąd należy pamiętać, że aktywizacja i pomoc w zakresie kształtowania rynku pracy szczególnie w tej grupie musi mieć charakter niematerialny.

Badani w tej grupie należą również do osób mało aktywnych społecznie, sportowo a ich hobby ma charakter mocno stacjonarny – krzyżówki, szachy i wędkarstwo. Dodatkowo jak wynika z badania stylu życia, zdecydowana większość nie wyjeżdżała na wakacje od bardzo dawna, nawet od ponad 10 lat, a grupa 8% nigdy nie była na wakacjach. Ten wynik oczywiście potwierdza bardzo trudną materialną sytuację badanych. Jednak w kontekście tego wyniku może rodzić się pomysł na akcję aktywizującą te osoby pod tytułem, *„pojedź pierwszy raz na wakacje”*

5 Aneks z tabelami

Tabela 96 Zawód wykonywany - pełna lista

Jaki jest Pana(i) obecny zawód – wykonywany?	Liczebność	%
nie pracuję	66	68,0%
sprzedawca	6	6,2%
opieka nad dziećmi, opiekunka osób starszych	4	4,1%
sprzątaczką	3	3,1%
ochroniarz	2	2,1%
budowlaniec	2	2,1%
stróż	2	2,1%
babcia klozetowa	1	1,0%
portier	1	1,0%
zabiegi lecznicze	1	1,0%
żebrak	1	1,0%
piekarz	1	1,0%
hydraulik	1	1,0%
spawacz	1	1,0%
cukiernik	1	1,0%
technik serwisant	1	1,0%
elektryk	1	1,0%
masażysta, rehabilitant	1	1,0%
repcjonista	1	1,0%
Ogółem	97	100,0%

Tabela 97 Zawód wyuczony - pełna lista

A zawód wyuczony?	Liczebność	%
gastronom	10	10,6%
sprzedawca	7	7,4%
Jeszcze nie posiadam	6	6,4%
budowlaniec	5	5,3%
ślusarz	5	5,3%
technik krawiec	5	5,3%
kelner	4	4,3%
murarz	4	4,3%
ekonomista	4	4,3%
technik technologii żywienia zbiorowego	3	3,2%
mechanik samochodowy	3	3,2%
sprzątacze	2	2,1%
elektronik	2	2,1%
stolarz	2	2,1%
kolejarz	2	2,1%
cieśla	2	2,1%
pielęgniarka	2	2,1%
tokarz	2	2,1%
elektryk	2	2,1%
monter instalacji sanitarnych, hydraulik	2	2,1%
informatyk	2	2,1%
technik administracji	2	2,1%
nauczyciel	2	2,1%
technik rolnik	1	1,1%
magazynier	1	1,1%
piekarz	1	1,1%
inżynier górnik	1	1,1%
operator ruchowo-przewozowy	1	1,1%
operator koparki	1	1,1%
spawacz	1	1,1%

A zawód wyuczony?	Liczebność	%
farmaceuta	1	1,1%
inżynier środowiska	1	1,1%
pomoc kuchenna	1	1,1%
cukiernik	1	1,1%
rehabilitant , masażysta	1	1,1%
technik hotelarz , hotelarstwa	1	1,1%
elektromechanik	1	1,1%
Ogółem	94	100,0%

Tabela 98 Szkolenia - pełna lista

W jakich szkoleniach chciałby Pan(i) brać udział w przyszłości?	Liczebność	%
Żadnych, nie jestem zainteresowany	78	78,0%
językowe	7	7,0%
kurs komputerowy	4	4,0%
Nie wiem	3	3,0%
palacz	2	2,0%
księgowy	2	2,0%
kadrowo-płacowy	1	1,0%
przysposabiające do pracy w domu	1	1,0%
wózek widłowy	1	1,0%
zarządzanie, prowadzenie własnej firmy	1	1,0%
związane z zawodem	1	1,0%
instruktor nauki jazdy	1	1,0%

Tabela 99 Zawód, który chcieliby wykonywać - pełna lista

Gdyby wszystko było możliwe, to w jakim zawodzie chciał(a)by Pan(i) pracować?	Liczebność	%
firma remontowa	16	22,9%
sprzedawca	6	8,6%
budowlaniec / murarz-tylnkarz	4	5,7%
nauczyciel	3	4,3%
sprzątac	2	2,9%
pracownik biurowy	2	2,9%
administrator	2	2,9%
pielęgniarka	2	2,9%
księgowy	2	2,9%
ochroniarz	2	2,9%
własna oranżeria	1	1,4%
własna kawiarnia	1	1,4%
inżynier środowiska	1	1,4%
pomoc kuchenna	1	1,4%
pielęgnacja zwierząt	1	1,4%
instruktor nauki jazdy	1	1,4%
kwiaciarka	1	1,4%
stolarz	1	1,4%
magazynier	1	1,4%
poeta	1	1,4%
palacz	1	1,4%
piekarz	1	1,4%
kamerzysta, operator kamery	1	1,4%
dozorca	1	1,4%
astronauta	1	1,4%
cukiernik	1	1,4%
dyrektor	1	1,4%
polityk	1	1,4%
sekretarka	1	1,4%
elektryk	1	1,4%

Gdyby wszystko było możliwe, to w jakim zawodzie chciał(a)by Pan(i) pracować?	Liczebność	%
elektronik	1	1,4%
grafik / grafik komputerowy	1	1,4%
biznesmen	1	1,4%
farmaceuta	1	1,4%
odnowa biologiczna / fizjoterapeuta / masażysta	1	1,4%
bankier	1	1,4%
analityk rynkowy / ekonomista	1	1,4%
fryzjer	1	1,4%
kucharz / gastronom	1	1,4%
Ogółem	70	100,0%

Tabela 100 Hobby, pasja - pełna lista

Czy ma Pan(i) hobby, pasję, której oddaje się w wolnym czasie?	N	%
Nie, niczym szczególnie się nie zajmuję	38	39,2%
krzyżówki / łamigłówki	13	13,4%
literatura / poezja	11	11,3%
wędkarstwo	6	6,2%
Nie mam wolnego czasu	5	5,2%
szachy	4	4,1%
film / oglądanie filmów / filmy dokumentalne	3	3,1%
telewizja	2	2,1%
ogródek	2	2,1%
wyszywanie	2	2,1%
robótki ręczne	2	2,1%
zbieram: kapsle/ porcelanowe figurki/ zbieram kulki / znaczkę/ pióra wieczne	2	2,1%
marzenia	1	1,0%
zabytki	1	1,0%
hodowla psów	1	1,0%
hodowla rybek akwariowych	1	1,0%
majsterkowanie	1	1,0%
spanie	1	1,0%
geografia	1	1,0%
pływanie / basen	1	1,0%
grafika komputerowa	1	1,0%
jazda na nartach/ snowboard	1	1,0%
historia	1	1,0%
fotografia / scrapbooking	1	1,0%
malarstwo / sztuka	1	1,0%
motory / motoryzacja / tuning / wyścig nocne na motorach / motocross	1	1,0%
granie na instrumentach, zespół muzyczny	1	1,0%

Tabela 101 Ocena poszczególnych zachowań aspołecznych

Proszę powiedzieć, które z poniższych zachowań osobiście Pana(ia) obchodzą, a które nie?	Nie obchodzi		Obchodzi		Trudno powiedzieć		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%	N	%
ktoś płaci podatki mniejsze niż powinien	39	39,4%	57	57,6%	3	3,0%	99	100,0%
ktoś unika płacenia za korzystanie z transportu publicznego (np. autobusów, pociągów)	35	35,0%	64	64,0%	1	1,0%	100	100,0%
komuś udaje się nie płacić za światło	34	35,1%	61	62,9%	2	2,1%	97	100,0%
ktoś pobiera niesłusznie zasiłek dla bezrobotnych	18	18,0%	76	76,0%	6	6,0%	100	100,0%
ktoś nie płaci (choć może) czynszu za mieszkanie	17	17,0%	71	71,0%	12	12,0%	100	100,0%
ktoś sprowadza towary z zagranicy i nie płaci cła	52	52,0%	47	47,0%	1	1,0%	100	100,0%

Tabela 102 Formy pomocy na terenie Nowego Sącza - pełna lista

O jakich formach udzielania pomocy osobom w trudnych sytuacjach życiowych słyżał(a) Pan(i)?	N	% z odpowiedzi w kolumnie (Baza: N)
pomoc społeczna / MOPS	46	46,9%
Caritas	33	33,7%
dom alberta	12	12,2%
nie słyżałem	12	12,2%
prztyłki dla bezdomnych	11	11,2%
darmowe posiłki / posiłki dla dzieci w szkołach	9	9,2%
kościół	7	7,1%
zasiłki / pomoc finansowa / dofinansowania	5	5,1%
nie wiem	4	4,1%
pomoc materialna / pomoc żywnościowa	3	3,1%
dodatki mieszkaniowe	2	2,0%
Powiatowe Centrum pomocy rodzinie PCPR	2	2,0%
zbiórka żywności	2	2,0%
ofiarowanie ciepłych posiłków	1	1,0%
stołówki przykościelne	1	1,0%
SOIK - Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej	1	1,0%

Tabela 103 W jakiej organizacji szukaliby pomocy przede wszystkim - pełna lista

Gdyby znalazł(a) się Pan(i) w sytuacji bardzo trudnej to w jakiej organizacji przede wszystkim szukał(a)by Pan(i) pomocy?	N	%
ośrodek pomocy społecznej	29	29,9%
caritas	18	18,6%
u rodziny	14	14,4%
nie wiem	12	12,4%
kościół / organizacje kościelne	10	10,3%
urząd pracy	4	4,1%
MOPS	3	3,1%
brat albert	2	2,1%
żadnej / sam próbowałbym wyjść z sytuacji	2	2,1%
przyjaciele	1	1,0%
opieka społeczna	1	1,0%
gmina urząd miasta	1	1,0%
Ogółem	97	100,0%

6 Aneks z kwestionariuszem

Ankieta skierowana do osób, które ukończyły 50 lat i nie posiadają stałego źródła dochodu

Ankieter! Pamiętaj o kryteriach rekrutacji badanych według płci oraz wieku!

Dzień dobry! Nazywam się i jestem ankieterem BBS Obserwator. Na zlecenie Sądeckiego Urzędu Pracy realizujemy badania dotyczące problemów socjalnych mieszkańców Nowego Sącza, czy zgodzi się Pan(i) poświęcić mi kilka minut? Ankieta jest całkowicie anonimowa, służy wyłącznie do opracowania statystycznego.

Pytania Rekrutacyjne

R1.	Do jakiej grupy wiekowej Pan(i) się zalicza?	1. do 49 lat → zakończ wywiad 2. od 50 do 59 lat → rekrutuj zgodnie z rozpiską 3. powyżej 60 lat → rekrutuj zgodnie z rozpiską
R2.	Czy posiada Pan(i) stałe źródło dochodu?	1. Tak → zakończ wywiad 2. Nie

Metryczka

M1.	Zaznacz płeć respondenta	1. Kobieta 2. Mężczyzna						
M2.	W jakim jest Pan(i) wieku?	(wpisz liczbę skończonych lat)						
M3.	Jakie posiada Pan(i) wykształcenie?	1. Podstawowe lub niepełne podstawowe 2. Zasadnicze zawodowe 3. Niepełne średnie 4. Średnie 5. Pomaturalne, licencjat 6. Studia wyższe niepełne 7. Wyższe						
M4.	Jaki jest Pana(i) stan cywilny?	1. Kawaler / panna 2. Żonaty / zamężna 3. Rozwiedziony / rozwiedziona / separacja 4. Wolny związek/ konkubinaty 5. Wdowa / wdowiec						
M5.	Ile osób (łącznie z Panem/nią) liczy Pana(i) gospodarstwo domowe?							
M6.	Czy w gospodarstwie domowym są dzieci w wieku do 18 lat?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania M8						
M7.	Proszę podać w jakim wieku są te dzieci? ANKIETER: <i>Wpisz wiek dzieci</i>	1	2	3	4	5	6	7
M8.	Do jakiej grupy społeczno-zawodowej Pan(i) należy?	1. właściciel prywatnej firmy (działalność gosp) 2. kierownicze stanowisko, menadżer, specjalista z wyższym wykształceniem 3. pracownik administracyjno-biurowy 4. urzędnik państwowy (nauczyciel, służba zdrowia) 5. robotnik niewykwalifikowany 6. robotnik wykwalifikowany 7. wolny zawód (artyści, etc.) 8. zajmuję się dziećmi i domem 9. sprzedawca, pracownik usług 10. uczniowie i studenci 11. emeryt lub rencista 12. Inna grupa społeczno-zawodowa						
M9.	Jak Pan(i) ocenia sytuację materialną swojej rodziny?	1. Powodzi nam się bardzo dobrze 2. Powodzi nam się raczej dobrze 3. Powodzi nam się znośnie, średnio 4. Powodzi nam się raczej źle 5. Powodzi nam się bardzo źle, jestem w ciężkiej sytuacji materialnej						
M10.	Ile wynoszą miesięczne, łączne dochody netto, to znaczy zarobki w głównym miejscu pracy, bądź emerytury, renty lub zasiłków społecznych oraz dochody dodatkowe z prac dorywczych, premii, prowizji, dzierżawy, itd. Wszystkich osób z Pana(i) gospodarstwa domowego?	1. Do 1000 zł 2. 1000 – 1500 zł 3. 1500 – 2000 zł 4. 2000 – 3000 zł 5. 3000 – 4000 zł 6. 4000 – 5000 zł 7. powyżej 5000 zł 8. odmowa odpowiedzi 9. nie wiem						

M11.	Które z wymienionych dóbr znajdują się na wyposażeniu Pana(i) gospodarstwa domowego? Jeżeli, któregoś z wymienionych dóbr nie ma na wyposażeniu gospodarstwa domowego proszę o doprecyzowanie jaka jest tego przyczyna? ANKIETER – posiadane dobra zaznacz odpowiedni numer w pierwszej kolumnie	Lista dóbr Posiada: <table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Pralka automatyczna</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Telefon stacjonarny</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Lodówka</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Kuchenka mikrofalowa</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Komputer</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Internet</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>7.</td><td>Telewizor</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>8.</td><td>Antena satelitarna</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>9.</td><td>Odtwarzacz DVD</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>10.</td><td>Samochód osobowy</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>11.</td><td>Motocykl</td><td>1</td><td>2</td></tr> <tr><td>12.</td><td>Telefon komórkowy</td><td>1</td><td>2</td></tr> </table>	1.	Pralka automatyczna	1	2	2.	Telefon stacjonarny	1	2	3.	Lodówka	1	2	4.	Kuchenka mikrofalowa	1	2	5.	Komputer	1	2	6.	Internet	1	2	7.	Telewizor	1	2	8.	Antena satelitarna	1	2	9.	Odtwarzacz DVD	1	2	10.	Samochód osobowy	1	2	11.	Motocykl	1	2	12.	Telefon komórkowy	1	2	Nie posiadam, gdyż nie stać nas na zakup	Nie posiadamy z innych przyczyn
1.	Pralka automatyczna	1	2																																																	
2.	Telefon stacjonarny	1	2																																																	
3.	Lodówka	1	2																																																	
4.	Kuchenka mikrofalowa	1	2																																																	
5.	Komputer	1	2																																																	
6.	Internet	1	2																																																	
7.	Telewizor	1	2																																																	
8.	Antena satelitarna	1	2																																																	
9.	Odtwarzacz DVD	1	2																																																	
10.	Samochód osobowy	1	2																																																	
11.	Motocykl	1	2																																																	
12.	Telefon komórkowy	1	2																																																	
M12.	Jaką kwotą pieniędzy dysponuje Pan(i) <u>osobiście</u>, średnio w miesiącu - wliczając zarobki, wszelkie darowizny, pomoc socjalną i jakiegokolwiek inne przychody (kieszonkowe etc.)?	Wpisz kwotę:																																																		
M13.	Proszę wskazać <u>wszystkie źródła utrzymania gospodarstwa domowego?</u> ANKIETER: odczytaj kolejno	<table border="1"> <tr> <th></th> <th>Tak</th> <th>Nie</th> <th>Nie wiem</th> </tr> <tr> <td>1. Stała praca na etat lub inną umowę</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>2. Działalność gospodarcza</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>3. Dorywcza praca zlecona – poniżej 35 godzin tygodniowo</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>4. Emerytura lub renta</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>5. Zasiłki dla bezrobotnych</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>6. Zasiłki socjalne – publiczne i prywatne</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>Inne, jakie?:</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> </table>		Tak	Nie	Nie wiem	1. Stała praca na etat lub inną umowę	1	2	9	2. Działalność gospodarcza	1	2	9	3. Dorywcza praca zlecona – poniżej 35 godzin tygodniowo	1	2	9	4. Emerytura lub renta	1	2	9	5. Zasiłki dla bezrobotnych	1	2	9	6. Zasiłki socjalne – publiczne i prywatne	1	2	9	Inne, jakie?:	1	2	9																		
	Tak	Nie	Nie wiem																																																	
1. Stała praca na etat lub inną umowę	1	2	9																																																	
2. Działalność gospodarcza	1	2	9																																																	
3. Dorywcza praca zlecona – poniżej 35 godzin tygodniowo	1	2	9																																																	
4. Emerytura lub renta	1	2	9																																																	
5. Zasiłki dla bezrobotnych	1	2	9																																																	
6. Zasiłki socjalne – publiczne i prywatne	1	2	9																																																	
Inne, jakie?:	1	2	9																																																	
M14.	Proszę podać wykształcenie Pana(i) ojca	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Podstawowe lub niepełne podstawowe</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Zasadnicze zawodowe</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Niepełne średnie</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Średnie</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Pomaturalne, licencjat</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Studia wyższe niepełne</td></tr> <tr><td>7.</td><td>Wyższe</td></tr> <tr><td>8.</td><td>Nie wiem</td></tr> </table>			1.	Podstawowe lub niepełne podstawowe	2.	Zasadnicze zawodowe	3.	Niepełne średnie	4.	Średnie	5.	Pomaturalne, licencjat	6.	Studia wyższe niepełne	7.	Wyższe	8.	Nie wiem																																
1.	Podstawowe lub niepełne podstawowe																																																			
2.	Zasadnicze zawodowe																																																			
3.	Niepełne średnie																																																			
4.	Średnie																																																			
5.	Pomaturalne, licencjat																																																			
6.	Studia wyższe niepełne																																																			
7.	Wyższe																																																			
8.	Nie wiem																																																			
M15.	Proszę podać wykształcenie Pana(i) matki	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Podstawowe lub niepełne podstawowe</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Zasadnicze zawodowe</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Niepełne średnie</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Średnie</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Pomaturalne, licencjat</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Studia wyższe niepełne</td></tr> <tr><td>7.</td><td>Wyższe</td></tr> <tr><td>8.</td><td>Nie wiem</td></tr> </table>			1.	Podstawowe lub niepełne podstawowe	2.	Zasadnicze zawodowe	3.	Niepełne średnie	4.	Średnie	5.	Pomaturalne, licencjat	6.	Studia wyższe niepełne	7.	Wyższe	8.	Nie wiem																																
1.	Podstawowe lub niepełne podstawowe																																																			
2.	Zasadnicze zawodowe																																																			
3.	Niepełne średnie																																																			
4.	Średnie																																																			
5.	Pomaturalne, licencjat																																																			
6.	Studia wyższe niepełne																																																			
7.	Wyższe																																																			
8.	Nie wiem																																																			
M16.	Ile średnio czasu spędza Pan(i) korzystając z Internetu?	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Godzinę tygodniowo i mniej</td></tr> <tr><td>2.</td><td>od dwóch do trzech godzin tygodniowo</td></tr> <tr><td>3.</td><td>od czterech do pięciu godzin tygodniowo</td></tr> <tr><td>4.</td><td>od pięciu do sześciu godzin tygodniowo</td></tr> <tr><td>5.</td><td>od jednej do trzech godzin dziennie</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Powyżej trzech godzin dziennie</td></tr> <tr><td>7.</td><td>W ogóle nie korzystam → przejdź do pytania M18</td></tr> </table>			1.	Godzinę tygodniowo i mniej	2.	od dwóch do trzech godzin tygodniowo	3.	od czterech do pięciu godzin tygodniowo	4.	od pięciu do sześciu godzin tygodniowo	5.	od jednej do trzech godzin dziennie	6.	Powyżej trzech godzin dziennie	7.	W ogóle nie korzystam → przejdź do pytania M18																																		
1.	Godzinę tygodniowo i mniej																																																			
2.	od dwóch do trzech godzin tygodniowo																																																			
3.	od czterech do pięciu godzin tygodniowo																																																			
4.	od pięciu do sześciu godzin tygodniowo																																																			
5.	od jednej do trzech godzin dziennie																																																			
6.	Powyżej trzech godzin dziennie																																																			
7.	W ogóle nie korzystam → przejdź do pytania M18																																																			
M17.	Do czego głównie służy Panu(i) Internet? (zaznacz jedną, najważniejszą odpowiedź)	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Zdobywanie informacji</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Nauka</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Poznanie ludzi</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Komunikatory</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Rozrywka</td></tr> <tr><td>6.</td><td>Do czegoś innego</td></tr> </table>			1.	Zdobywanie informacji	2.	Nauka	3.	Poznanie ludzi	4.	Komunikatory	5.	Rozrywka	6.	Do czegoś innego																																				
1.	Zdobywanie informacji																																																			
2.	Nauka																																																			
3.	Poznanie ludzi																																																			
4.	Komunikatory																																																			
5.	Rozrywka																																																			
6.	Do czegoś innego																																																			
M18.	Czy jest Pan(i) osobą wierzącą?	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Tak</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Nie</td></tr> </table>			1.	Tak	2.	Nie																																												
1.	Tak																																																			
2.	Nie																																																			
M19.	Jak często uczestniczy Pan(i) w praktykach religijnych?	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Codziennie</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Raz na tydzień</td></tr> <tr><td>3.</td><td>Raz dwa razy w miesiącu</td></tr> <tr><td>4.</td><td>Rzadziej niż raz w miesiącu</td></tr> <tr><td>5.</td><td>Nie praktykuję</td></tr> </table>			1.	Codziennie	2.	Raz na tydzień	3.	Raz dwa razy w miesiącu	4.	Rzadziej niż raz w miesiącu	5.	Nie praktykuję																																						
1.	Codziennie																																																			
2.	Raz na tydzień																																																			
3.	Raz dwa razy w miesiącu																																																			
4.	Rzadziej niż raz w miesiącu																																																			
5.	Nie praktykuję																																																			
A teraz przejdziemy do działu poświęconego stosowaniu różnych używek																																																				
U1.	Biorąc pod uwagę ostatnie 30 dni, ile średnio wypalał(a) Pan(i) papierosów w tym okresie?	<table border="1"> <tr><td>1.</td><td>Mniej niż 1 papieros tygodniowo</td></tr> <tr><td>2.</td><td>Mniej niż 1 papieros dziennie</td></tr> <tr><td>3.</td><td>1-5 papierosów dziennie</td></tr> <tr><td>4.</td><td>6-10 dziennie</td></tr> <tr><td>5.</td><td>11-20 dziennie</td></tr> <tr><td>6.</td><td>więcej niż 20 papierosów dziennie</td></tr> <tr><td>7.</td><td>W ogóle nie palę</td></tr> </table>			1.	Mniej niż 1 papieros tygodniowo	2.	Mniej niż 1 papieros dziennie	3.	1-5 papierosów dziennie	4.	6-10 dziennie	5.	11-20 dziennie	6.	więcej niż 20 papierosów dziennie	7.	W ogóle nie palę																																		
1.	Mniej niż 1 papieros tygodniowo																																																			
2.	Mniej niż 1 papieros dziennie																																																			
3.	1-5 papierosów dziennie																																																			
4.	6-10 dziennie																																																			
5.	11-20 dziennie																																																			
6.	więcej niż 20 papierosów dziennie																																																			
7.	W ogóle nie palę																																																			

U2.	Ile razy w życiu zdarzyło się Panu(i) w ogóle wypić jakiegokolwiek napój alkoholowy taki jak wino, piwo, wódka, drink alkoholowy, itp.?	1. 0 razy - nigdy nie piłem(am) → przejdź do pytania U8 2. 1-2 3. 3-5 4. 6-9 5. 10-19 6. 20-39 7. 40 i więcej						
Proszę przypomnieć sobie ostatnie 30 dni. Ile razy, jeżeli w ogóle, pił(a) Pan(i) w tym okresie następujące rodzaje alkoholu:		0 razy	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
U3.	Piwo (nie uwzględniając piwa o niskiej zawartości alkoholu, bezalkoholowego)	1	2	3	4	5	6	7
U4.	Wino	1	2	3	4	5	6	7
U5.	Wódka (alkohol wysokoprocentowy czysty oraz alkohol w drinkach)	1	2	3	4	5	6	7
U6.	Ile razy zdarzyło się Panu(i) w czasie ostatnich 30 dni wypić pod rząd pięć i więcej drinków (przez „drink” rozumiemy kieliszek wódki 50ml, lampkę wina, półlitrowe piwo, drink alkoholowy, itd.)?	0 razy	1 raz	2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10 i więcej razy	
		1	2	3	4	5	6	
U7.	Ile razy zdarzyło się Panu(i) upić ...	0 razy	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 i więcej
	w życiu w ogóle, do tej pory?	1	2	3	4	5	6	7
	w ciągu ostatnich 30 dni?	1	2	3	4	5	6	7
U8.	O których z podanych tu środków odurzających słyszał(a) Pan(i)? ANKIETER: pokaż listę	1. Środki uspokajające, i nasenne 2. Środki przeciwbólowe 3. Substancje wziewne np. rozpuszczalniki, kleje 4. Środki anaboliczne (sterydy) 5. Haszysz, marihuana 6. LSD 7. Kokaina 8. Crack 9. Heroina 10. Amfetamina 11. Ekstazy 12. Metadon 13. Opium 14. Morfina 15. GHB 16. Relewin 17. Grzyby halucynogenne 18. Polska heroina (kompot) 1. Inne, jakie?						
U9.	Czy próbował(a) Pan(i), któregoś z wymienionych w poprzednim pytaniu środków?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania U11						
U10.	Ile razy w ciągu ostatnich 30 dni zdarzyło się Panu(i) używać wymienionych środków?	Ani razu	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20-39 razy	40 razy i więcej
	1. Środki uspokajające, lub nasenne (bez wskazania lekarza)	1	2	3	4	5	6	7
	2. Środki przeciwbólowe (bez wskazań lekarza)	1	2	3	4	5	6	7
	3. Substancje wziewne np: rozpuszczalniki, kleje	1	2	3	4	5	6	7
	4. Środki anaboliczne, sterydy	1	2	3	4	5	6	7
	5. Haszysz, marihuana	1	2	3	4	5	6	7
	6. LSD	1	2	3	4	5	6	7
	7. Kokaina	1	2	3	4	5	6	7
	8. Amfetamina	1	2	3	4	5	6	7
	9. Ekstazy,	1	2	3	4	5	6	7
	10. GHB	1	2	3	4	5	6	7
	11. Relewin	1	2	3	4	5	6	7
	12. Grzyby halucynogenne	1	2	3	4	5	6	7

	13. Polska heroina (kompot)	1	2	3	4	5	6	7
U11.	Czy ktoś z Pana(i) najbliższych znajomych lub rodziny ma problem z alkoholem?	1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem 4. Odmowa odpowiedzi						
U12.	Czy ktoś z Pana(i) najbliższych znajomych lub rodziny ma problem z narkotykami?	1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem 4. Odmowa odpowiedzi						
U13.	Na ile zgadza się Pan(i) z poszczególnymi sądami? Proszę ocenić zgodność na skali 5-cio stopniowej gdzie 1 oznacza zdecydowanie się nie zgadzam a 5 zdecydowanie się zgadzam	1. Łatwo nawiązuje kontakty z innymi osobami	1 2 3 4 5					
		2. Jestem osobą cichą i ciężko mi walczyć o swoje	1 2 3 4 5					
		3. Potrafię załatwić każdą sprawę	1 2 3 4 5					

Przejdźmy teraz do pytań dotyczących pracy

P1.	Proszę powiedzieć na ile zgadza się Pan(i) z następującymi stwierdzeniami? Proszę ocenić zgodność na skali 5-cio stopniowej gdzie 1 oznacza zdecydowanie się nie zgadzam a 5 zdecydowanie się zgadzam 6. Nie wiem, trudno powiedzieć	1. Czuję, że nie mam żadnych szans na znalezienie pracy zgodnej z moim kwalifikacjami	1	2	3	4	5	6
		2. Podjąłby się każdej pracy, byle byłyby dobrze płatna	1	2	3	4	5	6
		3. Podjąłbym się pracy w innym zawodzie, gdybym miał możliwość odbycia szkolenia zawodowego	1	2	3	4	5	6
		4. Bez problemu mógłbym znaleźć pracę odpowiadającą moim kwalifikacjom	1	2	3	4	5	6
P2.	Jak Pan(i) myśli jakie czynniki wpływają <u>najsilniej</u> na trudności w znalezieniu pracy? ANKIETER: Proszę wskazać maksymalnie <u>dwa</u> ..	1. Brak wiary w swoje siły, obawa że w pracy sobie nie poradzi 2. Sytuacja gospodarcza kraju 3. Choroba, niepełnosprawność 4. Brak miejsc pracy w danym zawodzie i wykształceniu 5. Brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (niska płaca) 6. Brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania, konieczność dojeżdżania 7. Brak odpowiednich kwalifikacji 8. Brak chęci do podjęcia pracy 9. Nieodpowiednio dobrany zawód 10. Brak czasu 11. Zasiłek dla bezrobotnych w wysokości równej najniższemu wynagrodzeniu 12. Coś innego						
P3.	Ile zawodów do chwili obecnej wykonywał(a) Pan(i)?	Wpisz liczbę: Jeżeli nigdy nie pracował wpisz 0						
P4.	U ilu pracodawców podejmował(a) Pan(i) jakąkolwiek pracę?	Wpisz liczbę Jeżeli nigdy nie pracował wpisz 0						
P5.	Jakich form zatrudnienia doświadczył(a) Pan(i) w swoim życiu? ANKIETER – odczytuj każdą formę zatrudnienia						Tak	Nie
		1. Umowa o pracę na czas określony					1	2
		2. Umowa o pracę na czas nieokreślony					1	2
		3. Umowa zlecenie lub umowa o dzieło					1	2
		4. Samozatrudnienie, działalność gospodarcza					1	2
		5. Praca bez umowy					1	2
P6.	Czy obecnie pracuje Pan(i) zawodowo?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania P13 3. Nie, nigdy jeszcze nie pracowałem (am) → przejdź do pytania P13						
P7.	W jakim zakresie godzin tygodniowo?	Wpisz liczbę:						
P8.	Jaka to jest forma zatrudnienia?	1. Umowa o pracę na czas określony (ZAKOŃCZ – zła rekrutacja) 2. Umowa o pracę na czas nieokreślony (ZAKOŃCZ – zła rekrutacja) 3. Umowa zlecenie lub umowa o dzieło 4. Samozatrudnienie, działalność gospodarcza 5. Praca bez umowy						

P9.	Czy praca którą Pan(i) wykonuje pozwala Panu(i) wykorzystać w pełni posiadane kwalifikacje?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
P10.	Proszę powiedzieć w jakim stopniu odczuwa Pan(i) zagrożenie utratą pracy?	1. Bardzo dużym 2. Dużym 3. Małym 4. Bardzo małym 5. W ogóle nie odczuwam takiego zagrożenia 6. Trudno powiedzieć
P11.	Gdyby zdarzyło się, że utracił(a)by Pan(i) pracę w najbliższym czasie, to jak ocenia Pan(i) szanse, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy znalazł(a)by Pan(i) tak samo dobrą pracę o podobnym charakterze?	1. Bardzo duże – bez problemu znalazłabym taką pracę → P13 2. Duże – trochę trzeba by się postarać, ale w końcu bym znalazła → P13 3. Małe – raczej nie udałoby się znaleźć takiej pracy w tak krótkim czasie 4. Bardzo małe 5. Brak szans, nie możliwe byłoby znalezienie pracy 6. Trudno powiedzieć
P12.	ANKIETER: pytanie skierowane do osób, które w poprzednim pyt. wybrały odpowiedź 3, 4 lub 5 Dlaczego szanse znalezienia pracy ocenia Pani tak nisko? ANKIETER: Nie odczytuj odpowiedzi. Dopiero jeżeli respondent ma problemy z wyrażeniem ich spontanicznie zaproponuj wówczas odpowiedzi.	1. Brak siły, choroba, niepełnosprawność 2. Brak miejsc pracy dla osoby z moim zawodem i wykształceniem 3. Brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (niska płaca) 4. Brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania (musiał(a)bym dojeżdżać) 5. Obawa, że nie poradzę sobie w pracy 6. Brak odpowiednich kwalifikacji 7. Nie chcę podejmować żadnej stałej pracy 8. Wystarcza mi zasiłek dla bezrobotnych 9. Coś innego (co?)
P13.	Czy jest Pan(i) zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a) lub pozostaje bez pracy?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania P22
P14.	Od jak dawna pozostaje Pan(i) bez pracy?	Proszę podać rok od którego pozostaje Pan(i) bez zatrudnienia:
P15.	Proszę podać główną przyczynę pozostawania bez pracy? ANKIETER: jedna odpowiedź	1. z powodu przerwy pomiędzy umowami o pracę u tego samego pracodawcy 2. własna decyzja 3. zwolnienie indywidualne 4. przymusowa przerwa w pracy spowodowana sytuacją pracodawcy 5. z powodu szkolenia/nauki 6. z powodów rodzinnych/osobistych 7. zwolnienie grupowe 8. zakończyła się umowa o pracę na czas określony 9. choroba, niepełnosprawność, inwalidztwo 10. nie szukałem jeszcze pracy w ogóle 11. nie chcę podjąć pracy, nie mam takiej potrzeb 12. urlop wychowawczy 13. inne przyczyny
P16.	Co Panu(i) najbardziej utrudnia podjęcie pracy? ANKIETER: Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 czynniki	1. Choroba, niepełnosprawność 2. Brak miejsc pracy dla osoby z moim zawodem i wykształceniem 3. Brak pracy z satysfakcjonującym wynagrodzeniem (niska płaca) 4. Brak pracy w pobliżu miejsca zamieszkania (musiał(a)bym dojeżdżać) 5. Obawa, że nie poradzę sobie w pracy 6. Brak odpowiednich kwalifikacji 7. Nie chcę podejmować żadnej stałej pracy 8. Wystarcza mi zasiłek dla bezrobotnych 9. Brak czasu, opieka nad dzieckiem, domem itp. 10. Coś innego (co?)
P17.	Czy byłby Pan(i) skłonny(a) przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
P18.	Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) podjąć jakąkolwiek pracę we własnym zawodzie?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
P19.	Czy był(a)by Pan(i) skłonny(a) podjąć pracę poza miejscem zamieszkania?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć
P20.	Czy zdarzyło się Panu(i) kiedykolwiek odrzucić ofertę pracy?	1. Tak – dość często 2. Tak – raz lub kilka razy 3. Nie → przejdź do pytania P22
P21.	Jakie były powody nie podejmowania oferowanej pracy?	1. Zbyt niskie zarobki 2. Zbyt duża odległość od miejsca zamieszkania 3. Nie zadowalające zajęcie 4. Brak dodatkowej oferty socjalnej 5. Nie odpowiadała moim kwalifikacjom 6. Inne jakie?.....

P22.	Czy kiedykolwiek podjął(ęła) się Pan(i) wykonywania pracy bez podpisania żadnej umowy?	1. Tak 2. Nie 3. Odmowa odpowiedzi
P23.	Czy w swoim najbliższym otoczeniu spotyka się Pan(i) z sytuacją, że osoby podejmują pracę bez podpisywania żadnej umowy („na czarno”)?	1. Tak – bardzo często 2. Tak – od czasu do czasu 3. Nie, w moim najbliższym otoczeniu nie miałem kontaktu z takimi sytuacjami 4. Odmowa odpowiedzi
P24.	Jak ocenia Pan(i) taką sytuację, gdy ktoś podejmuje się wykonywania pracy bez umowy?	1. Nie ma nic nagannego w takiej sytuacji 2. Raczej nie mam nic przeciwko, choć jest to niezgodne z prawem 3. Choć jest to działanie niedopuszczalne, to w trudnych życiowych sytuacjach można to usprawiedliwić 4. Sytuacja ta jest absolutnie niedopuszczalna, to łamanie prawa 5. Nie mam zdania 6. Odmowa odpowiedzi
P25.	Za jaką minimalną kwotą miesięcznie zdecydował(a)by się Pan(i) podjąć pracę?	Wpisz kwotę netto (na rękę):

A teraz sprawy dotyczące Pana(i) zawodu

Z1.	Jaki jest Pana(i) obecny zawód – wykonywany?	Zapisz zawód: 1. Jeszcze nie posiadam
Z2.	A zawód wyuczony?	Zapisz zawód: 1. Jeszcze nie posiadam → przejdź do pytania Z5
Z3.	Proszę podać najważniejsze powody wyboru tego zawodu. ANKIETER: Maksymalnie <u>dwa</u> powody Nie sugeruj odpowiedzi na początku	1. Zawsze chciałem pracować w takim zawodzie 2. Namówili mnie do tego rodzice lub znajomi 3. Wszyscy wokół wybierali taki zawód 4. Dobre zarobki 5. Stosunkowo łatwo znaleźć było pracę w tym zawodzie 6. Jakoś tak wyszło 7. Bliskość miejsca zatrudnienia 8. Brak możliwości wyboru innego zawodu 9. Nie wiem, trudno powiedzieć 10. Inne
Z4.	Czy obecny wykonywany zawód to kontynuacja Pana(i) zainteresowań z okresu nauki szkolnej?	1. Tak, mój zawód wykonywany jest taki sam jak moje zainteresowania 2. Raczej tak, ale w trakcie pracy zmieniły się bardzo moje kwalifikacje 3. Raczej nie, po okresie nauki musiałem koniecznie przejść dodatkowe przekwalifikowanie 4. Nie, obecny zawód nie ma nic wspólnego z moimi wcześniejszymi zainteresowaniami
Z5.	Czy w czasie ostatnich dwóch lat uczestniczył Pan(i) w szkoleniach, które podnosiły kwalifikacje zawodowe?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania Z7 3. Nie, nigdy jeszcze nie brałem udziału w szkoleniu → przejdź do pytania Z7
Z6.	Dlaczego nie brał Pan(i) udziału w szkoleniach?	1. Nigdy nie proponowano mi szkoleń 2. Nie wiedziałem że jest taka możliwość 3. Brak środków na szkolenie 4. Nie czułem takiej potrzeby 5. Inna przyczyna (jaka?) 6. Nie wiem
Z7.	W jakich szkoleniach chciał(a)by Pan(i) wziąć udział w przyszłości?	 1. Żadnych, nie jestem zainteresowany
Z8.	Czy miał(a) Pan(i) możliwość odbycia stażu zawodowego, przygotowania zawodowego lub praktyki?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania Z11 3. Nie pamiętam → przejdź do pytania Z11
Z9.	Czy wziął(ęła) Pan(i) w nim udział?	1. Tak → przejdź do pytania Z11 2. Nie
Z10.	Dlaczego nie?	
Z11.	Proszę powiedzieć które z określeń odnoszących się do planów zawodowych na przyszłość, najlepiej oddaje Pana(i) sytuację?	1. Pragnę utrzymać swoją obecną pracę w takim samym zakresie, nic nie chcę zmieniać 2. Pragnę się doskonalić i podnosić kwalifikacje w ramach swojego zawodu 3. Myślę o przekwalifikowaniu i zmianie zawodu 4. Pragnę kontynuować naukę 5. Pragnę znaleźć pracę w swoim zawodzie 6. Pragnę znaleźć pracę w jakimkolwiek zawodzie 7. Żadne z powyższych 8. Nie wiem, trudno powiedzieć
Z12.	Gdyby wszystko było możliwe, to w jakim zawodzie i u jakiego pracodawcy chciał(a)by Pan(i) pracować?	Zawód: 1. Prywatna firma 2. Państwowa firma 3. Własna firma 4. Instytucja budżetowa – państwowa 5. Instytucja samorządowa 6. Inne jakie

Z13.	Proszę powiedzieć na jakim poziomie ocenia Pan(i) swoje obecne kwalifikacje zawodowe?	1. Bardzo nisko	–	10 bardzo wysoko							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Z14.	Gdyby miał(a) Pan(i) taką możliwość to czy chciał(a)by Pan(i) kontynuować naukę?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Raczej nie 4. Zdecydowanie nie 5. Trudno powiedzieć									
Styl życia											
S1.	Czy któryś z Pana(i) rodziców pobierał kiedykolwiek zasiłek dla bezrobotnych?	1. Tak – tylko matka 2. Tak – tylko ojciec 3. Tak – obydwie 4. Nie 5. Nie wiem, nie pamiętam									
S2.	Czy twoi rodzice <u>pobierali</u> lub nadal pobierają jakieś zasiłki społeczne?	1. Tak 2. Nie 3. Nie wiem									
S3.	Kiedy ostatnio był(a) Pan(i) na wakacjach, urlopie poza miejsce swojego zamieszkania?	90. W czasie ostatniego roku (Wpisz liczbę lat) temu 91. Bardzo dawno temu i nie pamiętam kiedy to było 92. Nigdy nie byłem na wakacjach									
S4.	Czy ma Pan(i) hobby, pasję, której oddaje się w wolnym czasie?	1. Tak mam Wpisz co to jest: 2. Nie mam wolnego czasu 3. Nie, niczym szczególnym się nie zajmuję									
S5.	Jak Pan(i) uważa, jakie są najważniejsze warunki udanego życia? ANKIETR: zaznacz maksymalnie trzy najważniejsze zdaniem badanego warunki	1. Pieniądze, 2. Dzieci, 3. Udane małżeństwo, 4. Praca, 5. Przyjaciele, 6. Opatrzność, Bóg, 7. Pogoda ducha, 8. optymizm, 9. Uczciwość, 10. Życzliwość i szacunek otoczenia, 11. Wolność, swoboda, 12. Zdrowie, 13. Wykształcenie, 14. Silny charakter									
S6.	Czy w ciągu ostatnich dwóch lat zdarzyło się, że angażował(a) się Pan(i) w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, w najbliższym sąsiedztwie)?	1. Tak 2. Nie									
S7.	Czy jest Pan(i) członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń, partii, komitetów, rad, grup religijnych, związków lub kół?	1. Tak, jednej 2. Tak, dwóch 3. Tak, trzech lub więcej 4. Nie									
S8.	Czy uprawia Pan(i) aktywnie sport?	1. Tak 2. Nie → przejdź do pytania S10									
S9.	Proszę wskazać dyscyplinę.										
S10.	Obok wymienione są różne zachowania. Jedne z nich mogą dotyczyć bezpośrednio Pan(a)i same(go)), a inne tylko innych ludzi. Proszę powiedzieć, które z poniższych zachowań osobiście Pana(ia) obchodzą, a które nie? Odpowiedzi prosimy udzielić posługując się wartościami od 1 do 5 gdzie:	1 – W OGÓLE MNIE NIE OBCHODZI 2 – MAŁO MNIE OBCHODZI , 3 – TROCHĘ MNIE OBCHODZI , 4 – BARDZO MNIE OBCHODZI , 5 – TRUDNO POWIEDZIEĆ									
	ktoś płaci podatki mniejsze niż powinien	1	2	3	4	5					
	ktoś unika płacenia za korzystanie z transportu publicznego (np. autobusów, pociągów)	1	2	3	4	5					
	komuś udaje się nie płacić za światło	1	2	3	4	5					
	ktoś pobiera niesłusznie zasiłek dla bezrobotnych	1	2	3	4	5					
	ktoś nie płaci (choć może) czynszu za mieszkanie	1	2	3	4	5					
	ktoś sprowadza towary z zagranicy i nie płaci cła	1	2	3	4	5					

Na koniec zadam kilka pytań odnośnie ewentualnego oczekiwania pomocy lub wsparcia

O1.	Czy oczekuje Pan(i) pomocy i doradztwa w poszukiwaniu pracy?	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Ani nie, ani tak 4. Raczej nie 5. Zdecydowanie nie 6. Trudno powiedzieć
O2.	Na czym miałyby ta pomoc polegać?	1. Finansowa 2. Pomoc w znalezieniu konkretnego szkolenia, kursu, itp. → przejdź do pytania O5 3. Pomoc w znalezieniu konkretnej oferty pracy → przejdź do pytania O5 4. Pomoc psychologa, wsparcie od innych ludzi 5. Inna: → przejdź do pytania O5
O3.	Jeżeli pomoc ma polegać na wsparciu finansowym, to na co te środki należy przede wszystkim przeznaczyć? ANKIETER: zaznacz najważniejsze <u>dwa</u> cele	1. dentystę, usługi stomatologiczne 2. bilety na komunikację miejską w poszukiwaniu pracy 3. bezpłatny dojazd do urzędu pracy 4. wyżywienie 5. wyposażenie mieszkania 6. podjęcie nauki 7. przekwalifikowanie zawodowe 8. kontynuowanie nauki 9. doradztwo zawodowe 10. dodatkowe szkolenia 11. inne 12. nie wiem
O4.	Czy oczekuje Pan(i) pomocy innej niż finansowa? Np. psychologicznej, towarzyskiej itp.	1. Zdecydowanie tak 2. Raczej tak 3. Ani nie, ani tak 4. Raczej nie 5. Zdecydowanie nie 6. Trudno powiedzieć
O5.	O jakich formach udzielania pomocy osobom w trudnych sytuacjach życiowych słyszał(a) Pan(i) na terenie Nowego Sącza?	
O6.	Gdyby znalazł(a) się Pan(i) w sytuacji bardzo trudnej to w jakiej organizacji przede wszystkim szukał(a)by Pan(i) pomocy?	
O7.	Gdzie można znaleźć jakieś informacje o <u>szkoleniach</u> pomagających w podjęciu pracy?	1. W prasie 2. W telewizji 3. W radiu 4. W Urzędzie Wojewódzkim 5. W Urzędzie Pracy 6. W organizacjach pozarządowych 7. W innym miejscu (gdzie?)
O8.	Gdzie można znaleźć pomoc w poszukiwaniu <u>konkretnej</u> pracy?	1. W prasie 2. W telewizji 3. W radiu 4. W Urzędzie Wojewódzkim 5. W Urzędzie Pracy 6. W organizacjach pozarządowych 7. W innym miejscu (gdzie?)
Dziękujemy za udzielenie wywiadu! Ankieter odczyta: FIRMA BBS OBSERWATOR OŚWIADCZA, ŻE ZEBRANE DANE OSOBOWE BĘDĄ UŻYTE TYLKO I WYŁĄCZNIE DO KONTROLI PRACY ANKIETERÓW I NIE BĘDĄ WYKORZYSTANE W ŻADEN INNY SPOSÓB. W CELU KONTROLI NALEŻYTEGO WYKONANIA NINIEJSZYCH BADAŃ PROSZĘ PODAĆ NUMER TELEFONU POD KTÓRYM FIRMA BBS OBSERWATOR BĘDZIE MOĞA POTWIERDZIĆ REALIZACJĘ TEGO WYWIADU		
Numer telefonu respondenta:		Imię i nazwisko ankietera:
UWAGA ANKIETER! Dziękujemy za przeprowadzenie wywiadu. Proszę podpisać oświadczenie Świadom odpowiedzialności karnej, stwierdzam niniejszym, że jest to rzeczywisty wywiad, przeprowadzony przez mnie ściśle według instrukcji, i że ten kwestionariusz był wypełniany podczas rozmowy z respondentem. Data: _____ CZYTELNY PODPIS ANKIETERA: _____		